

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28, Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : Liesbeth Verkaar
Oliemolenstraat 53, Uden
Tel.: 0413-265397
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523, Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, rekeningnummer: 60.99.68.254

“HET BRUUIJSEL” - nummer 3 - 2010

- Redactieleden** : Liesbeth Verkaar, Jolanda Rutten, Jan-Willem Hermans,
John Hermans, Peter Noy en vacature.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs
Plantsoen 30, Heesch
Tel.: 0412-451911
E-mail: tenphuijs@home.nl
- Tonny Vlamings
Vosseweide 8, Veghel
Tel.: 0413-365528
E-mail: tvlamings@hetnet.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186, Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Sandra van de Burgt en vele anderen.

“HET BRUUIJSEL” verschijnt 4x per jaar in een oplage van 300 exemplaren

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave.....	Redactie	02
Mededelingen Redactie	Jolanda Rutten	03
Van de Bestuurstafel... ..	Liesbeth Verkaar	04
Bijzonder Sterntje broedt op het dak van de Sligro in Veghel.....	Leo Ballering	05
Bijzondere Waarnemingen	Peter van de Braak	07
Avondwandeling Nachtzwaluw (9 juli 2010)	John Opdam	08
JeugdVogelwacht... ‘Eidooier’	Peter van de Braak	10
JeugdVogelwacht start nieuw seizoen.....	Peter Noy	12
‘De Vogelkieker’	Bert van Ginkel	13
Boomvalken ringen	William van der Velden	14
Vakantie Povlakte en Zuid-Tirol (12 t/m 26 juni 2010).....	Liesbeth Verkaar	16
SOVON Landelijke Dag 2010	SOVON Nederland	18
Beste Bruujsellezers!	Dick Slaa	19
Wetenswaardigheden	John Hermans	20
Vogel in de Maashorst... ‘de Bruine Kiekendief’	Jan-Willem Hermans	23
In gesprek met... ‘Willy van Lanen’	Liesbeth Verkaar	24
Vliegen op zon en wind.....	Joop Bergsma	27
Biesbosch excursie (30 mei 2010).....	Jos van der Wijst	30
Noorwegen - Spitsbergen ’80 graden Noorderbreedte’	Marc Gottenbos	32
Overleg met de Gemeente Uden	Jan-Willem Hermans	36
Streekfair De Maashorst.....	Jan-Willem Hermans	37
In het jaar van de huisvesting: aandacht voor ‘de Huismus’	Jacques Raats	38
Runde, een uniek vogeleiland	Peter Noy	42
Interne(s)t	Jan-Willem Hermans	44
Herintroductie Grauwe Klauwier in de Maashorst.....	Peter Noy	45
Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden	Redactie	46
Vogelwacht - Winkel.....	Jacques Raats	48
Nieuwe boeken in de winkel	Jacques Raats	49
Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?	Redactie	50
Advertenties.....	Redactie	51

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruuijsel is op 1 december 2010

Mededelingen van de Redactie

De vakanties zijn weer voorbij, het ‘normale leven’ is weer in gang gegaan. De vogels zijn een tijdje wat minder zichtbaar geweest. Dat vind ik wel het mooie van de natuur, het wisselt elkaar steeds af. In de zomer is het de tijd voor de vlinders en libellen, de vogels zijn dan in de rui en houden zich gedeisd.

Wij zijn dit jaar met ons gezin naar Friesland geweest, we hebben drie weken op een boot rondgevaaren en de laatste twee weken was dat in het prachtige Nationaal Park ‘De Alde Feanen’. Ondanks dat augustus dus niet de beste tijd is om vogels te kijken hebben we toch wel weer prachtige waarnemingen gedaan. Niet echt heel bijzondere soorten, maar ook het kijken naar relatief gewone vogels is heerlijk genieten. Zo zagen we ontzettend veel zwaluwen, in gemengde groepen bij elkaar. Het is toch heerlijk om met een glaasje wijn te kunnen genieten van al die drukte en bedrijvigheid, echt vakantie.

Ook ontdekten we ineens een wandelgebied wat me bekend voorkwam. “Hé, hier zijn we ooit met de Vogelwacht geweest!”. En dat klopte, in mei 2003 zijn we met de voorjaarsexcursie mee geweest en sliepen we in Earnewâld. De groepsaccommodatie ‘De Elf Steden’ stond er nog. Toch leuk dat dan ineens die herinneringen weer boven komen. Hier hadden we Ooievaars gezien en de Roerdomp gehoord. En ik heb daar ’s ochtends genoten van een prachtige gedeeltelijke zonsverduistering. Alweer zeven jaar geleden... Na deze herkenning móesten we die zelfde wandeling nog een keer lopen. Helaas geen Roerdomp gehoord deze keer, maar wel heerlijk genoten van die prachtige Ooievaars (zie foto).

Ooievaar op nest (Earnewâld)

Tot zover mijn persoonlijke ervaringen. In dit Bruujssel zijn nog drie reisverhalen te lezen, van andere leden. Liesbeth Verkaar is naar Zuid-Tirol en Noord-Italië geweest en heeft daar leuke soorten ontdekt. Marc Gottenbos is in Noorwegen oog in oog komen te staan met heuse IJsberen en Peter Noy beschrijft zijn belevenissen op Runde (Noorwegen), waar hij een poging heeft ondernomen om Papegaaiduikers in het vizier te krijgen. Ook wordt er nog terug gekeken naar Vogelwacht activiteiten van vóór de vakantie. Er zijn weer interessante achtergrond verhalen te lezen en natuurlijk kijken we ook alweer vooruit naar de komende herfst en de winter. Binnenkort vertrekken veertig vogelaars voor een vijfdaagse Waddenexcursie naar Schiermonnikoog. In het decembernummer doen zij verslag van hun belevenissen!

Ik wens jullie veel leesplezier en geniet van de terugkomst van de vogels. Ze laten zich nu weer goed horen én zien!

Namens de Redactie,
Jolanda Rutten

Van de Bestuurstafel...

't Is weer voorbij die mooie zomer. Nou ja, mooi, we hebben wel eens betere zomers gehad. Maar mooie zomer of niet, het Vogelwachtseizoen is weer opgestart met allerlei activiteiten, waarvan hierna een korte impressie.

Streekfair de Maashorst

In onze stand op de fair konden mensen een vogelquiz doen. Er werden afbeeldingen van vogels neergezet en met de telescoop mochten de mensen acht soorten raden. Waren ze alle acht goed, dan kregen ze een natuuransichtkaart als presentje. Ook onze winkel was present, het was weer goede reclame voor de Vogelwacht. Jammer dat het weer die dag niet om naar huis te schrijven was!

Huurders Groenhoeve

We hebben enkele nieuwe huurders gevonden in onze Groenhoeve; op de dinsdagavond zit er de blaaskapel beneden en kunnen er geen andere activiteiten gepland worden vanwege het geluid. Op de donderdagavond komt de duikvereniging Scyllias (bovenverdieping). Deze nieuwe huurders waren hard nodig om het kostenplaatje rond te krijgen. We moeten hier nu wel rekening mee houden met de planning van onze activiteiten.

Eurobirdwatch

We zijn weer aangemeld bij Gert Ottens (Vogelbescherming) en doen weer mee met de Eurobirdwatch op zaterdag 2 oktober 2010. We tellen van zonsopkomst tot zonsondergang op onze eigen telpost en geven de telgegevens door aan Vogelbescherming Nederland. Dit doen heel veel telposten die dag, ook in heel Europa, zodat er een enorm aantal gegevens bekend worden over de vogeltrek. Na afloop kun je op de website van Vogelbescherming zien wat er die dag allemaal gezien is in Europa.

Kersenboomgaard Uden

In 2011 bestaat de kersenboomgaard aan de Patrijsweg vijftien jaar. Er komt weer een informatiemarkt met kramen en muziek en er wordt een mooie fietstocht uitgezet. Dit evenement wordt iedere vijf jaar gehouden. Komende zomer dus op zondag 3 juli, wanneer de kersen rijp zijn. Er kunnen dan ook allerlei lekkernijen met kersen gekocht worden. Wij hebben daar ook een kraam met informatie over de Vogelwacht. Op deze 'markt' worden ook weer kersenvormen weggegeven om zelf te planten.

Dialezingen de Groenhoeve

Peter Noy heeft aangegeven te willen stoppen met het organiseren van de dialezingen voor onze club. Hij heeft dit tien jaar gedaan (30 lezingen!) en daarvoor willen we hem natuurlijk hartelijk bedanken. Het bestuur gaat deze taak nu van hem overnemen. We hopen wel dat er met de lezingen weer voldoende leden zullen zijn die mee willen helpen met klaarzetten en dergelijke. Er is overleg geweest met het IVN bestuur om enkele lezingen gezamenlijk te gaan doen. Deze komen op onze nieuwe jaaragenda van 2011.

Gemeente Uden

Er is een gesprek geweest met John Timmers (wethouder) en Wim Althuisen van de Gemeente Uden over onze plannen en wensen op natuurgebied. Dit zal voortaan vier keer per jaar plaats vinden, zodat we onze aanbevelingen en opmerkingen regelmatig kunnen uiten. De werkgroep Natuur en Milieu buigt zich over dit overleg. Verderop in dit Bruijsel lees je hier meer over.

Het Bruijsel

We hebben onderzocht of het onderbrengen van ons clubblad bij het Internetbedrijf Smic voor ons voordelen heeft. We hebben besloten voorlopig op de oude voet verder te gaan. Het was te duur en er waren te veel beperkingen. Bovendien is ons huidige blad van dergelijke kwaliteit, dat verandering niet direct nodig is. Peter Noy verzorgt het blad uitstekend en wil hier ook graag mee doorgaan.

Wat we wel hebben overwogen, is een inlegvel met kleurenfoto's, voor één of twee keer per jaar. We hebben uiteindelijk vele uitstekende fotografen binnen onze gelederen. We zoeken hiervoor nog enkele sponsors!

Nacht van de Nacht

We hebben besloten dat we dit najaar (30 oktober) niet meedoen met de 'Nacht van de Nacht' met het Natuurcentrum Slabroek. Weer opnieuw dezelfde uilenwandeling vonden wij geen uitdaging meer. Bovendien is er die dag een excursie naar de Kraanvogels in Diepholz (Duitsland). Wil je toch meedoen, kijk dan op www.nachtvandenacht.nl, daar staan alle activiteiten op een rij.

Ledenadministratie

De volgende nieuwe leden hebben zich aangemeld:

Ton van den Tillart uit Zijtaart, Peter en Marian van der Heijden uit Veghel, Mark en Koen Rovers uit Uden (vader en zoon). Ook de vriend van Koen: Luuk is lid, maar nog net niet oud genoeg voor de 'volwassenledenlijst'. Welkom en veel vogelplezier allemaal!

Als je een ander e-mail adres hebt, geef dit dan even door aan het Secretariaat of aan [**info@vogelwachtuden.nl**](mailto:info@vogelwachtuden.nl).

Namens het Bestuur,
Liesbeth Verkaar

Rosse Franjepoot (foto Marc Gottenbos)

Bijzonder Sterntje broedt op het dak van de Sligro in Veghel

Nadat Veghelse vogelaars rond de Zuid-Willemsvaart en het havengebied de afgelopen zomer al een aantal keer Visdiefjes hadden gezien zijn er woensdag 7 juli op het kiezeldak van de Sligro aan de Corridor in Veghel twee pullen (jonkies) van deze Sterns gezien. De twee vogelaars van de Vogelwacht Uden en omgeving, Arend Vermaat en Leo Ballering, hadden het vermoeden dat de twee Visdiefjes, die boven de haven achter de Sligro gezien waren, wel eens op een van de platte daken van de bedrijfsgebouwen van de Sligro konden broeden. Op die daken huist namelijk al jaren een meeuwen slaapplek waar op het eind van de zomer elke nacht meer dan

***Twee Visdief pullen op het dak
(foto: Arend Vermaat)***

zevenduizend meeuwen komen slapen. Toen van de week ook een van de Visdiefjes met een visje in de bek vliegend naar het dak van de Sligro toe werd gezien, is besloten contact op te nemen met Jos Poorts, Facility Manager van de locatie Veghel van Sligro Food Group Nederland. Deze zegde meteen een rondleiding over het dak toe en eenmaal op het dak bleek het toch niet zo gemakkelijk te zijn als de vogelaars gehoopt hadden. Het werd een bijzondere tocht over verende daken, wiebelige trappen en de twee stoere vogelaars bleken toch allebei wat hoogtevrees te hebben! Al lopend naar het verste kiezeldak vlogen ineens twee alarmerende Visdiefouders boven hun hoofd; een teken dat er een nest in de buurt was. Op het laatste dak werden inderdaad twee jonge visdiefjes gezien, puffend op het warme platte dak (zie foto). Deze jonkies waren nog niet zo lang

uit het ei, want de zogenaamde ‘eitand’, een wit knobbeltje op de snavel waarmee ze van binnenuit de eischaal kapot maken, was nog te zien. Voor zover bekend, is dit het éérste broedgeval van deze vogelsoort in Veghel! Visdieven, kleine meeuwen met een gevorkte staart en zwart petje, die overigens hun vis niet stelen maar zelf vangen, zijn alleen in de broedtijd in Nederland te vinden. Ze overwinteren voornamelijk langs de westkust van Zuid-Europa en Afrika, voornamelijk het kustgebied van Mauritanië en Nigeria. Een klein deel van de Visdieven trekt helemaal door naar Zuid-Afrika. Visdieven komen hoofdzakelijk voor in kustgebieden, maar ook in het binnenland zijn sporadisch kolonies of broedgevallen te vinden. Het is dan ook heel bijzonder dat er nu een paartje Visdieven in Veghel heeft gebroed!

***Visdief pul op de hand
(foto: Arend Vermaat)***

Op tal van plaatsen in het westen van Nederland worden broedende visdieven op daken van bedrijfsgebouwen aangetroffen. Dat heeft voor de vogel voordelen omdat vijanden dan minder makkelijk legsels en jongen kunnen roven, maar voor vogeltellers is het vinden van die dakkolonies vaak niet gemakkelijk.

Dankzij de medewerking van de Sligro is dat in Veghel in ieder geval wel gelukt!

Leo Ballering

***Volwassen Visdief
(foto: Peter van de Braak)***

Bijzondere Waarnemingen

Hierbij de opsomming van de bijzondere waarnemingen van begin juli 2010 tot en met begin september 2010. Het telseizoen was nog maar net begonnen of de eerste zeldzaamheden kwamen overgevlogen. De Visarend werd bijna iedere dag geteld! Helaas is de Morinelplevier dit jaar niet aan de grond waargenomen, maar wel de Duinpiepers (zie foto). Twee Duinpiepers waren minimaal een week op het veld voor de telpost aanwezig. Vanuit diverse uithoeken van het land kwamen vogelaars en fotografen kijken. Wat verderop had Ron een juveniele Grauwe Klauwier ontdekt. Een soort die we wel als broedvogel in de Maashorst willen zien. Ik ben benieuwd wat er dit telseizoen nog meer wordt waargenomen. Ik hoop nog altijd op de Zeearend, die al meerdere jaren over de telpost is gekomen. Wil je op de hoogte blijven, kijk regelmatig op onze website; www.vogelwachtuden.nl

Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), telefoon: 0413-253586.
E-mail: petervandebraak@gmail.com

Datum:	Aantal:	Soort:	Locatie:	Waarnemer:
11-07-2010	1	Rietzanger	Veghel - Het Ham, de Aa	Leo Ballering
24-07-2010	1	Slechtvalk	Uden - Bedafse Bergen	Leo Ballering
05-08-2010	1	Zwartkopmeeuw	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
08-08-2010	1	Visarend	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
08-08-2010	23	Regenwulp	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
09-08-2010	1	Purperreiger	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
11-08-2010	1	Groenpootruiter	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
18-08-2010	1	Roodpootvalk	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
20-08-2010	2	Duinpieper	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
21-08-2010	1	Bosruiter	Maashorst - Brobbelbies	Leo Ballering
21-08-2010	1	Grauwe Klauwier	Maashorst - Brobbelbies	Ron van Rossum
23-08-2010	1	Morinelplevier	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
24-08-2010	1	Smelleken	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
24-08-2010	11	Goudplevier	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
27-08-2010	1	Halsbandparkiet	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
28-08-2010	1	Kleine Zilverreiger	Uden - Moleneind	Arend Vermaat
28-08-2010	1	Grauwe Kiekendief	Maashorst - Brobbelbies	Arend Vermaat
28-08-2010	1	Zilverplevier	Maashorst - Brobbelbies	Leo Ballering
30-08-2010	1	Kleine Jager	Maashorst - Brobbelbies	John Hermans
02-09-2010	1	Purperreiger	Maashorst - Begrazingsgebied	Peter van de Braak
05-09-2010	1	Slangenarend	Veghel - De Donken	leo Ballering
05-09-2010	1	Slechtvalk	Veghel - De Donken	leo Ballering
05-09-2010	1	Draaihals	Uden - Zuid	Peter van de Braak
05-09-2010	2	Visarend	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
02-09-2010	1	Purperreiger	Maashorst - Begrazingsgebied	Peter van de Braak
03-09-2010	14	Ooievaar	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
03-09-2010	1	Zwarte Ooievaar	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
03-09-2010	1	Purperreiger	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
04-09-2010	1	Zwarte Ooievaar	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
05-09-2010	1	Slangenarend	Veghel - De Donken	Leo Ballering
05-09-2010	1	Draaihals	Uden - Zuid	Peter van de Braak
05-09-2010	3	Goudplevier	Maashorst - Brobbelbies	Henk van den Acker
05-09-2010	1	Regenwulp	Maashorst - Telpost	Henk van den Acker
06-09-2010	4	Grote Zilverreiger	Maashorst - Telpost Zuid	Gerard van Aalst
06-09-2010	1	Kemphaan	Uden - Moleneind	Teun van Kessel
11-09-2010	16	Rosse Grutto	Maashorst - Brobbelbies	Leo Ballering
13-09-2010	1	Smelleken	Maashorst - Telpost	Koen Rovers

Avondwandeling Nachtzwaluw (9 juli 2010)

Het was een prachtige zwoele zomeravond, nagenoeg windstil en een strakblauwe lucht. Ideale weersomstandigheden voor een nachtzwaluwwandeling. Tegen half negen 's avonds waren er twaalfstal belangstellenden op de parkeerplaats bij het Natuurcentrum Slabroek gearriveerd. In overleg besloten we nog een aantal minuten te wachten op eventueel vertraagde belangstellenden, maar de groep werd niet groter en om kwart voor negen zijn we gaan wandelen. Vanaf de parkeerplaats zijn we via de Hoogslabroekeseweg en de Heideweg richting het begrazingsgebied gewandeld. Onderweg naar het begrazingsgebied hebben we geprobeerd om een Steenuiltje te ontdekken, maar hij liet zich jammer genoeg niet zien. In het gebied hebben dit jaar een koppeltje Steen- en Kerkuilen succesvol gebroed, ze zijn dus wel aanwezig in het gebied! Maar gelukkig hebben we nog wel andere vogels gezien! Op verschillende plaatsen hebben we de Geelgors gehoord en gezien, de Grasmus en de Roodborsttapuit zijn genoteerd en verschillende Grote Bonte Spechten. Oplettende ogen ontdekten in het veld een tweetal hazen. Ze hadden zich tegen de grond gedrukt en eigenlijk waren alleen de oren van de hazen nog zichtbaar voor ons. Bij de opgang naar het begrazingsgebied hadden we een ontmoeting met een vos. In eerste instantie had de vos ons nog niet gehoord en struinde door het hoge gras. Toen de vos ons in de gaten kreeg, schrok hij en vertrok met grote snelheid richting de bosrand. Dit zijn toch altijd leuke waarnemingen tijdens een avondwandeling.

Kwartel

Op het begrazingsgebied aangekomen hebben we de oren gespitst om de roep van de Kwartel te horen. Zelf had ik de Kwartel al meerdere keren gehoord dit seizoen, maar dan ter hoogte van de telpost. Na eerst op verschillende locaties te hebben geluisterd, zonder resultaat, hebben we besloten een poging te doen met geluid. We hebben een paar keer de roep van de Kwartel laten horen, in de hoop dat er Kwartels zouden reageren. Maar het bleef stil... voor wat betreft de Kwartels dan natuurlijk. Om ons heen waren er Veldleeuweriken, Boomleeuweriken, Boompiepers, Kneuen, Roodborsttapuiten en Geelgorzen te horen. Maar helaas geen Kwartel.

Nachtzwaluw

Via de Brobbelbiesweg zijn we richting de telpost gewandeld. Ter hoogte van de wildroosters aan de Brobbelbiesweg hebben Arend en John toch nog een Kwartel gehoord! Helaas hadden de anderen deze gemist, Arend en John liepen ook iets op de groep vooruit. Al wandelend richting de telpost, was er steeds meer herrie te horen. Het geluid leek te komen van de Hoffmansplassen. Blijkbaar werd daar een 'Dancefeest' gehouden die avond. Waarschijnlijk nog meer mensen die van de mooie avond en al het natuurlijk schoon wilden genieten. Later werd het geluid ook nog aangevuld met lichtbundels. Hoe later het wordt op de dag hoe rustiger... dan is het ineens duidelijk hoever het geluid draagt 's nachts. Bij de telpost aangekomen, hebben we nog een poging gedaan om Kwartels te horen, maar ook nu geen Kwartels. Waarschijnlijk zaten die bij de Hoffmansplassen. Wel hebben we de Gele Kwikstaart nog mooi kunnen zien. Inmiddels was het al tien uur geworden en besloten we om door te wandelen naar de drie Vennen. Het was nog net licht genoeg om de nachtzwaluw mooi te kunnen zien. Al wandelend over het zandpad (Palmvenseweg), konden we op een bepaald moment de Nachtzwaluw al horen roepen (omdat er een kleine rustpauze was in de herrie). De zang van deze vogel is niet te verwarren met andere vogels. Het is ook een geluid dat je na één keer horen niet meer vergeet. Dus de pas erin en op naar de drie Vennen. Bij de drie Vennen aangekomen hebben we op een paar locaties staan luisteren. We konden toen al vrij snel het geluid van de Nachtzwaluw horen, maar we hadden ze nog niet gezien. Daarop zijn we nog een stuk door gelopen tot aan de heide. Op dat punt aangekomen, hebben we niet lang hoeven wachten op de Nachtzwaluw. Binnen afzienbare tijd vlogen er drie Nachtzwaluwen om ons heen. Ze vlogen op borsthoogte om ons heen, roepend en zingend en klappend met de vleugels. Het was nog net licht genoeg om de vogels goed te kunnen bewonderen. Prachtig om te zien! Later kwam er uit de verte nog meer Nachtzwaluwgeluid en konden we op afstand de vogels over de heide zien vliegen. Een van de Nachtzwaluwen ging recht voor ons op een tak zitten en begon te zingen. Dit exemplaar hebben we mooi kunnen bekijken, alleen jammer dat de afstand tot de vogel net iets te groot was. Van de twaalf aanwezigen was het voor acht deelnemers de eerste ontmoeting met de Nachtzwaluw! Deze avond waren de Nachtzwaluwen erg goed te zien en vlogen ze ook heel erg dicht bij. Sommige zou je kunnen aanraken door alleen maar je arm te strekken. Iedereen was enthousiast over deze avondwandeling met toch verschillende mooie waarnemingen. Na veertig minuten de Nachtzwaluw te hebben bewonderd, zijn we rustig terug gewandeld. Op de terugreis hadden we nog de hoop om iets van de Bosuil te horen of te zien, maar dat is niet meer gebeurd. Onderweg werd er nog veel nagepraat over de Nachtzwaluw en hoe mooi we ze hebben kunnen zien. Het was een prachtige avondexcursie waar de deelnemers van hebben genoten. Hopelijk kunnen we dit soort wandelingen nog vaak doen.

John Opdam

Nachtzwaluw

JeugdVogelwacht

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruujssel.

Seizoen 2009/2010

Uilen ringen

Een topper als activiteit is altijd het ringen van vogels. Dit jaar zijn we samen met de ringer Jaap vd Spek en zeventien jeugdleden naar enkele uilenkasten gegaan. De eerste nestkast waar we naar toe gingen was natuurlijk de kast van Jan van den Tillaart. Hier hebben we al enkele jaren een webcam inhangen die op onze site te volgen is. In deze nestkast zaten nu al vrij grote jongen, dit konden we binnen op de TV zien. Jan had ze vervolgens uit de kast gehaald en in een boodschappentas gedaan. Ondertussen had ringer Jaap van der Spek al zijn attributen op de tafel gelegd (weegschaal, meetlineaal, ringen, notitieboekje). De eerste uil werd uit de zak gehaald, dit was de oudste van de drie. De Kerkuil werd op de weegschaal gezet om het gewicht te bepalen. De uil zat niet helemaal stil, hij bleef maar wankelen. Een van de jeugdleden zei; “het lijkt m'n vader wel als ie dronken is!!” Ook de vleugellengte werd gemeten en vervolgens kreeg de uil een knijpring om. De uilen waren goed vet. Jan vertelde dat hij eens had opgelet hoeveel muizen er binnen een uur gebracht werden; maar liefst acht stuks. Na het eten van de muizen zag je de jongen ook plat in de kast liggen, effe uitbuiken. “Net als mijn vader na het eten”, riep een jeugdlid. Na het wegen worden de vleugels gemeten en krijgen ze een aluminium ring om. Na het ringen natuurlijk ook op de foto met onze jeugdgroep en vervolgens weer terug in hun nestkast.

Alle attributen op tafel en Kerkuil op weegschaal

Hierna gingen we direct door naar de tweede locatie. Ook op deze locatie hangt een webcam in de nestkast, maar nu van een Steenuil. De ringer haalde de jongen voorzichtig uit de nestkast, het waren er vier. Deze vier ook al grote jongen werden ook gewogen, gemeten en geringd. Na het ringen mocht iedereen ze even vasthouden, wat een prachtige uiltjes zijn dit toch. Tja, en wie wil er nu gek doen, zal ik er eentje op mijn hoofd zetten. En wat doet een jonge uil dan? Ja, effe lekker poepen. Hebben we nu een nieuwe gel ontdekt? Nadat ze alle vier geringd waren, mochten ze weer terug de nestkast in. Als laatste zijn we naar nog een Steenuilenlocatie in Mariaheide gegaan. Hier hadden we ook geluk, er zaten vijf al grote jongen in de nestkast. Ook deze werden gewogen, gemeten en geringd. Nu maar hopen dat deze jongen oud mogen worden....

Nieuwe gel?

Roofvogels

Wat gaat de tijd toch snel. Alweer de laatste activiteit van dit seizoen; roofvogels. Omdat de nesten verspreid in de buurt waren, moesten we met auto's gaan. Gelukkig zijn er altijd wel ouders die bereid zijn om te rijden (bedankt!). Ons eerste doel was een bosje in de buurt van Mariaheide. Hier stond Jan van den Tillaart (roofvogeldeskundige) klaar om ons alles uit te leggen over roofvogels. Voordat we er kwamen vloog er al een Buizerd rond, die we prachtig konden bekijken. Jan vertelde hoe de roofvogelgroep van de Vogelwacht werkt. Ze beginnen al heel vroeg in het jaar om oude kraaiennesten te zoeken (de bladeren zijn dan nog van de bomen). Deze nesten worden allemaal op een kaart gezet. In het voorjaar zoeken de meeste roofvogels zo'n bestaand kraaiennest wat ze een beetje fatsoeneren en vervolgens gaan ze broeden. Als de roofvogelmannen geen kaart met de oude nesten hebben is het zoeken in het voorjaar met de vele bladeren aan de bomen wel erg moeilijk. Als ze een bewoond nest gevonden hebben, gaan ze met een lange stok met aan het einde een spiegel kijken of er al eieren gelegd zijn. Na enkele weken gaan ze nogmaals terug om de jongen op formulier te zetten. Deze formulieren worden landelijk verzameld van alle werkgroepen. Hier kunnen ze allerlei gegevens uit halen, onder andere hoeveel jongen heeft een Buizerd gemiddeld. Is er dan wel genoeg voedsel als er in een jaar weinig jongen zijn. Wij, als jeugdgroep, mochten meewerken met dit onderzoek. Met de lange stokken en de spiegel konden we prachtig in een Buizerdnest kijken, deze had drie jongen. Helaas had de Sperwer die honderd meter er vandaan zat geen jongen, de eieren waren waarschijnlijk onbevruucht. Er lagen volop prooienesten in het bos, we hebben veren gevonden van Vlaamse Gaai, Zwarte Kraai, Ekster, Groenling, Boerenwaluw, Koolmees. Na deze twee nesten zijn we nog naar een haviknest gegaan. Deze Havik, wist Jan te vertellen, had twee jongen die al vrij groot waren. Toen we door het bosje liepen, was het al duidelijk dat er hier in de buurt een Havik woont. Diverse plukplaatsen zagen we; de prooien waren vooral Duiven, Eksters, Kraaien en zelfs een Grote Bonte Specht. Nadat we het nest gevonden hadden, heeft Jan de spiegelstok weer opgezet, prachtig zagen we toen twee jongen plat in het nest liggen. Als laatste zijn we nog naar een ander Haviknest gegaan waarbij de jongen op het punt van uitvliegen stonden. Deze waren zonder spiegelstok al erg mooi te zien. De jonge vogels waren net als ons verbaasd naar elkaar aan het kijken. Een prachtig gezicht en ook een prachtig slot van dit jeugdvogelwachtjaar.

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maanden hier erg graag tijd voor vrij willen maken? Geef ze de gratis 'Buitengids', die is te downloaden op onze site of laat ze contact opnemen met mij, zodat ze zich op kunnen geven. Een keer vrijblijvend meelopen, kan natuurlijk altijd.

Opgeven kan op **www.vogelwachtuden.nl** klik op het plaatje 'Jeugdgroep'.

Peter van de Braak,
Coördinator JeugdVogelwacht

Plukplaats van een roofvogel

JeugdVogelwacht start nieuw seizoen

Op zaterdag 18 september jl. is de Udense JeugdVogelwacht van start gegaan met een zoektocht naar vogels en hun voedsel. Om negen uur 's morgens is de aftrap gegeven voor een nieuw en afwisselend jaar. Geïnteresseerde jongeren tussen de tien en vijftien jaar, met passie voor buiten, zijn van harte welkom. Men vertrekt vanaf het Natuurcentrum Slabroek aan de Erenakkerstraat te Nistelrode. De activiteiten duren tot ongeveer half twaalf.

“Voor het komende seizoen hebben we weer een afwisselend en gevarieerd buitenprogramma kunnen samenstellen”, vertelt jeugdcoördinator Peter van de Braak. “Zo gaan we met de jeugdleden in het najaar de vogeltrek van dichtbij bekijken en wordt er een bezoek gebracht aan de SOVON-ledendag in Nijmegen. De jeugdige vogelwachters vinden het altijd weer reuzenspannend wanneer ze een buizerd of een andere bijzondere vogel door een telescoop van dichtbij kunnen bekijken. Daarnaast wordt er in het komende voorjaar ruimte ingepland om op zoek te gaan naar roofpieten, ijsvogels maar ook ‘ijzeren vogels’. Verder staan er diverse doe-activiteiten op het programma, zoals houtwallen of knotwilgen snoeien in het buitengebied van Uden. Ook wordt er een heuse ‘natte big day’ gehouden waarbij het gaat om wie in één ochtend de meeste vogels spot”, aldus Van de Braak. Aangeraden wordt stevige en warme kleding mee te nemen. Voor iets lekkers onderweg wordt gezorgd.

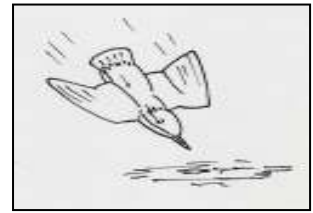
Aanmelden

Voor het komende seizoen kunnen kinderen, tussen de tien en vijftien jaar, zich nog aanmelden. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586 (een lidmaatschap kost tien euro per jaar). Een keer op proef meedraaien is geen probleem. Het complete jaarprogramma is te downloaden via de website www.vogelwachtuden.nl (klik op 'Jeugdgroep').

Peter Noy

‘De Vogelkieker’

Er is er nog *één* overgebleven. Onlangs, in de laatste week van juli, zag ik er weer één, een IJsvogel. Ondanks de twee achtereenvolgende strenge winters heeft er dus in ieder geval één exemplaar deze periode overleefd. Was de populatie in de winter van 2008/2009 waarschijnlijk al gehalveerd, mogelijk is na die van 2009/2010 nog eens de helft verloren gegaan. In het tijdschrift ‘Vogels’ van Vogelbescherming

IJsvogel in duikvlucht

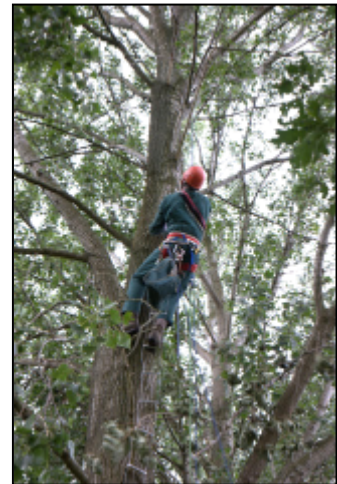
Nederland stond onlangs een artikel over de laatste stand van zaken met betrekking tot het geleden verlies en daarin werd gevreesd dat het nog erger zou zijn. Verwezen werd naar een pessimistisch bericht van het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat begin april van dit jaar met voorlopige cijfers kwam en waarin werd gemeld dat in het meest gunstige geval het aantal broedparen in 2009 ongeveer vierhonderd zou bedragen terwijl er in 2008 nog ongeveer duizend waren, een afname met zestig procent. In hetzelfde artikel werd de vrees uitgesproken dat de afgelopen winter mogelijk even grote verliezen geleden zijn en dat er dus mogelijk nog maar honderdzestig broedparen over zouden zijn. Het artikel begint met: ‘Een IJsvogel zien maakt je dag goed’. En dat klopt dus. Na alle sombere berichten had ik er eerlijk gezegd niet op gerekend er voorlopig nog één te zien. De vreugde was dan ook groot toen ik werd opgeschrikt door zijn kreet en hem, uiteraard zoals gewoonlijk, als een blauwe flits van mij zag wegvliegen. Een confrontatie dus van korte duur. De locatie waar dit tafereel zich afspeelde was langs de oever van de rivier de Dommel in Olland, gemeente Sint-Oedenrode, waar ik tot twee jaar terug nog regelmatig dit pareltje kon waarnemen. Zoals zoveel vogelaars heb ik iets met deze bijzondere vliegende exotische verrassing. Dat begon eigenlijk al op jeugdige leeftijd toen ik lid werd van de CJN, van de afdeling in Zeist, geheten, je raadt het al, ‘De IJsvogel’. Ik leerde al snel om een IJsvogeltje te tekenen (zie illustratie), waarbij de vogel uiteraard in duikvlucht werd afgebeeld.

Jaren kon ik de IJsvogels zien bij een in onbruik geraakt terrein van Defensie, omringd door een fortgracht, niet ver van mijn ouderlijke huis in De Bilt. Nooit zal ik vergeten dat ik daar in een vrij strenge winter tijdens een excursie met de Vogelwacht Utrecht, waarvan ik lid was, een dode IJsvogel langs de oever op het ijs van de gracht zag liggen. Met z’n tweeën doken we bovenop het bevroren dode vogeltje. Ik was nog maar een jonge jongen en de andere persoon was een deftige mijnheer, dus kun je wel raden voor wie de vogel was. ‘Deze balg is voor mij’, riep de betreffende baron met een geaffecteerde stem. Ook in het Kienehoefpark te Sint-Oedenrode, enkele honderden meters van mijn huidige woning, was tot voor kort de IJsvogel regelmatig te bewonderen. Groot was het moment voor mijn zwager toen hij tijdens een wandeling door dat park kennis maakte met de vogel waarvan ik vooraf had gezegd die daar een keer aan hem te zullen laten zien. De kans was natuurlijk groot dat hij op z’n vaste stek zat. Ik moet nog regelmatig van hem horen dat hij hem, als ‘niet vogelaar’, als eerste zag. Zoals gezegd kon je tot twee winters terug ook vaak IJsvogels zien langs de Dommel in mijn woonplaats. Ik wandel daar regelmatig met mijn vrouw, die ik dan herinner aan het volgende. Enige jaren geleden bevond ik mij in de omgeving waar ik jongstleden juli de IJsvogel ook zag. Ik had daar met mijn verrekijker een prachtig zicht op een vogel die daar zijn veren zat te poetsen. Tot dit tafereel wreed werd verstoord door een schreeuw van een Boomvalk en de IJsvogel, uiteraard ook met luid geroep, op de wieken ging. Ik nam vervolgens mijn mobiele telefoon op en vroeg aan mijn vrouw aan de andere kant van de verbinding: ”Hoor jij ook de IJsvogel? Je jaagt deze namelijk zojuist weg”. Na het beëindigen van het gesprek heb ik onmiddellijk mijn mobiel van een andere ringtoon voorzien. Nu alleen nog maar hopen dat we een paar milde winters tegemoet kunnen zien en deze prachtige vogels hun uiterste best gaan doen om een aantal broedseizoenen achtereen, met elk drie legfels met vier eieren, de populatie weer op het niveau van 2008 gaan brengen, of liever nog de populatie doen groeien.

Bert van Ginkel

Boomvalken ringen

Om half tien hebben we afgesproken bij de kerk in Mariaheide. De ringer Jaap van der Spek en de klimmer Jo van Zanten staan daar dan ook al te wachten als wij daar aankomen. Snel lopen Willy van Lanen en ik nog even bij de bakker binnen om wat krentenbollen voor onderweg te scoren. Als eerste gaan we naar het Melven in Mariaheide. De boomvalk woont minimaal vanaf 1996 hier elk jaar en zit bijna altijd in dezelfde populierenrij. Gelukkig zit hij dit jaar in hetzelfde nest als in 2009. Dit nest is zeer goed beklimbaar. Dat is bij een populier niet altijd zeker. Als Jo boven is horen we de jongen al alarmeren, de oudervogels zijn nog niet te zien, maar dat zal met het alarm van de jongen niet lang meer duren. Jo laat de tas zakken met daarin twee halfwas boomvalkjongen. De oudste van de twee blijft maar alarmeren. Dat ontlokt Willy de uitspraak: "Niet stil te krijgen, dat moet een vrouw zijn!" Als de jongen gewogen en gemeten zijn, worden ze voorzien van een tweetal ringen. Een normale aluminium ring van het Vogeltrekstation en een zwarte ring met witte opdruk E0 (en E1 voor de jongste). De kleurstelling zwart met witte opdruk wordt in heel Noord Brabant gebruikt en het is de bedoeling dat de roofvogelaars deze ringen de komende jaren gaan aflezen. In de andere provincies worden uiteraard andere kleuren gebruikt. Mocht je dus een boomvalk zien met een kleurring dan zegt zelfs de kleur al wat over de herkomst. Met dat kleurringen zijn we vorig jaar begonnen. Goed, de jongen worden weer in de boom gehesen en veilig teruggezet in het nest.

Klimmer Jo van Zanten

Jonge boomvalk geringd

Op naar Laverdonk Veghel, ook daar worden twee jongen geringd. Op zich heel opvallend dat allebei deze broedparen twee jongen (en ook twee eieren) hadden. Bijna alle legsels die wij ooit van boomvalken hebben kunnen controleren waren drie-legsels. Als we na het ringen gezellig bij de auto aan de koffie zitten schiet er een grote valk door de bomen. We hebben van hieruit zicht op de slechtvalkkast, het zal toch niet!? Jawel hoor, een mannetje slechtvalk draait wat rondjes om het Cehavegebouw en landt aan de zijkant op een paal van het gebouw. Als we later dichterbij komen blijkt het om een tweedejaars mannetje te gaan. Het is goed nieuws dat onze Nederlandse slechtvalken de kastlocatie al gevonden hebben (in 2009 door Vogelwacht Uden op het dak van de CHV geplaatst, red.).

Terug naar de Boomvalken. We (Jan van den Tillaart, Willy van Lanen, Hans van den Heuvel, Ton van den Tillart en William van der Velden) hebben dit jaar in "Groot Maria-Heide" zeven nesten gevonden, waarvan twee in een hoogspanningsmast. Daar kan je uiteraard niet veilig bij klimmen, maar de andere vijf hadden we dus kunnen ringen. Ware het niet dat er een storm over ons gebied geraasd heeft. Er zijn door de storm drie nesten uitgewaaid, een in een hoogspanningsmast en twee in een eik. Dit betekent dat er voor vandaag nog één nest op het ringprogramma staat: Jekschot in Zijtaart. We moeten even tijdrekken om te zorgen dat Ton van den Tillart (die dit nest ontdekt heeft) erbij kan zijn. We zien bij aankomst het mannetje uit de nestboom vliegen, dus hier lijkt de storm gelukkig niet huisgehouden te hebben. Als later de zak naar beneden komt zitten er zelfs drie jongen in.

Dat brengt het totaal toch nog op zeven en dat is er dan toch weer één meer dan in 2009. Jan van den Tillaart komt nog even aanrijden om de jonge boomvalkjes te bewonderen en dan kan ook dit laatste gezin weer veilig naar het nest. Hiermee zijn we klaar met ringen, maar desalniettemin blijven we de komende weken op zoek naar boomvalknesten. Als de jongen groter worden, wordt er steeds meer geroepen en ze zijn dan relatief makkelijk te vinden. Mocht je iets 'verdachts' zien of horen dan horen wij dat natuurlijk graag. Er moeten in de regio Uden toch ook boomvalken te vinden zijn! Je mag mij mailen william.vandervelden@home.nl of je waarneming invoeren op www.waarneming.nl kan ook. Mogelijk nemen wij dan even contact op. Alvast bedankt.

William van der Velden,
Coördinator werkgroep Stootvogels

Vakantie Povlakte en Zuid-Tirol (12 - 26 juni 2010)

Wij van de redactie vragen altijd aan onze leden of ze een verslag willen maken van hun vakantie om in het Bruuijsel te plaatsen. Om nu eens het goede voorbeeld te geven, volgt hier een verslag van onze vakantie dit voorjaar.

Wat een vakantie, fantastisch! Eerst naar de Podelta. Toen we aankwamen na zestien uur rijden met een overnachting in Vipiteno was het tweeëndertig graden. Gelukkig ging het 's avonds onweten en werd het wat koeler. De verdere week rond de vijftientig graden gehad, heerlijk weer dus. We zaten in een appartementencomplex. Twee rijen tegenover elkaar, niet erg aantrekkelijk en alleen maar steen, maar er zat alles op en aan wat we nodig hadden. Aan het einde van de gang was de toegang naar de zee. Veel stoelen om in te zonnen, duidelijk niet voor ons dus. Veel gezinnen met jonge kinderen, die 's avonds nog lang buiten speelden, het was wel een gezellige boel. Wij

kwamen met een heel ander doel dan de meesten, namelijk vogelen. We stonden verschillende keren om vijf uur op om te gaan vogelen. We reden verschillende routes, ook op aanwijzing van Peter van de Braak, die een verslag op de Vogelwachtsite had staan over dit gebied. Erg de moeite waard om hier eens een kijkje te nemen, klik op reisverslagen/persoonlijk/Italië. We hebben prachtige vogelsoorten gezien. In een Bezoekerscentrum raakten we aan de praat met een medewerker, hij wist veel over de vogels in de omgeving en liet verschillende vogels op zijn fototoestel zien. Hij gaf ons enkele aanwijzingen. Die bleken achteraf erg goed te zijn, want we zagen de Scharrelaar die zijn jong voerde, prachtig! Het jong was een stuk fletser dan de volwassen vogel. Ook het nest van een Roodpootvalk was een hoogtepunt, mannetje en vrouwtje gezien, wat verschillen die veel van elkaar, net twee verschillende soorten. Verder de Bijeneters en de Buidelmees mooi gezien. De Bijeneters zagen we trouwens ook vanuit ons appartement, evenals de vele Huiszwaluwen. De Dwergooruil keek recht in mijn kijker, dat was een bijzondere ervaring. Het is een erg uitgestrekt gebied waar het goed vogelen is, maar je moet wel de plekjes een beetje kennen. De contrasten zijn groot; veel verkeer en veel industrie, maar ook mooie stille natuurgebieden. De grote groepen van honderden Flamingo's waren prachtig. Ook zagen we verschillende keren een beverrat uit het water komen. Eerst dachten we een bever, maar hij had een lange ronde staart. De Dwergaalscholver was voor mij een nieuwe soort. We zagen hem tijdens een wandeling bij Punte Alberete, ze zaten samen met gewone Aalscholvers en daardoor gemakkelijk te herkennen. Wel heel veel muggen helaas. We zagen de Dwergaalscholvers ook vanuit een grote uitkijktoren daar in de buurt. We gingen meestal door met vogelen tot een uur 's middags, hierna was het siëstatijd. Dan hadden we er toch acht uur opzitten, een werkdag dus. Voor het eten namen we meestal een duik in het grote zwembad en 's avonds maakten we nog een wandeling langs het strand.

Qua vogels was het strand erg oninteressant, maar wel mooie zonsondergangen. Wel romantisch, of zoals Ramon zegt 'ramontisch'. Toen naar Zuid-Tirol, het ligt nog in Italië, maar ze spreken er Duits. We verbleven in het plaatsje Wolkenstein, een uurtje of vier rijden. Het was wel een enorm contrast. Compleet andere omgeving en koud en regenachtig en maar twaalf graden! Die zondagmiddag hebben we toch nog een wandeling van tweeënhalf uur gemaakt naar Ortisei, een dorp verderop. Met trui, jas en paraplu, in plaats van zomerkleren.

Gelukkig werd het daarna alleen maar beter. We kochten een kaart waarmee je drie dagen onbeperkt met de bus en met de kabelbaan kunt gaan, geweldig! We hebben heel veel kabelbanen gehad en we hebben drie dagen schitterend gewandeld, met heel veel bloemen, vlinders, vogels en sneeuw. Enkele bijzondere soorten: een zingende Goudvink, een zingende Tapuit (beide had ik nog nooit horen zingen), Beflijsters die daar broeden, hier komt de zuidelijke soort voor met een wit geschubde borst, Sneeuwvink, Kruisbek met jong, een Smelleken in gevecht met twee Raven, Alpenkauwen, en een Grauwe Klauwier op vijf meter afstand. Ook zag ik een vogel waar ik niets anders van kon maken dan een Diadeemroodstaart, maar volgens de boeken kan dat helemaal niet. Soms is determinatie erg lastig. Tijdens het wandelen veranderde het landschap steeds opnieuw en werd alsmaar mooier. We zijn verschillende keren heel hoog geweest (2.500 meter). Op dinsdag was het daar nog erg koud, met sneeuw, meer dan vier graden zal het niet geweest zijn en een koude snijdende wind. Na drie kwartier gingen we maar weer een trapje lager, daar was het aangenamer om te wandelen en meer bloemen. Op de donderdag was het helemaal boven veel beter toeven, bijna geen wind meer en aangename temperaturen. We zijn van dat hoge punt af gaan wandelen, al dalend, naar een volgende kabelbaan. Per dag waren we zeven tot acht uur onderweg, natuurlijk met de nodige stops. De hele vakantie was een aaneenschakeling van leuke dingen. 's Morgens een heerlijk ontbijtje en 's avonds een viergangendiner, heerlijk, uitstekend verzorgd en vriendelijk personeel. Als we terugkwamen konden we in de sauna, voor het eten een glaasje witte wijn onder de kastanjeboom. Wat wil je nog meer! Enkele bloemen die we zagen: kluwenklokje, sneeuwgentiaan, melige sleutelbloem, slangekruid, veldsalie (veel!), bergcentaurie, dotterbloem, edelweiss, vrouwenmantel, adderwortel. Kortom een geweldige vakantie, 136 vogelsoorten gezien, niet slecht voor een stelletje amateurs!

Vogelsoorten Povlakte (Italië, 12 t/m 26 juni 2010)

Boerenwaluw, Gierzwaluw, Huiswaluw, Huismus, Ringmus, Rode Wouw (Duitsland), Putter, Vink, Groenling, Grauwe gors, Veldleeuwrik, Kwartel, Zwartkopmeeuw (50), Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Witwangstern, Flamingo (duizenden), Torenvalk, Graszanger, Tureluur Bergeend, Ekster, Zwarte Kraai, Wilde Eend, Steltkluut, Kievit, Blauwe Reiger, Merel, Spreeuw, Turkse tortel, Kauw, Witte Kwikstaart, Zwarte Roodstaart, Koekoek, Bijeneter, Kleine Zilverreiger, Visdief, Italiaanse Mus, Zomertortel, Grote Karekiet, Nachtegaal, Fazant, Zwarte Ibis, Kluut, Groenpootruiter, Zwartkop, Grote Zilverreiger, Cetti's Zanger, Kleine Karekiet, Lepelaar, Aalscholver, Grauwe Gans, Kuifaalscholver, Grutto, Lachstern, Knobbelswaan, Grote Bonte Specht, Waterhoen, Meerkoet, Ralreiger, Dodaars, Bonte Kraai,

Kwak, Purperreiger, Witgat, Woudaap, Fuut (2 jong op rug), Wulp, Zwarte Ruiter, Scholekster, Houtduif, Wielewaal, Hop, Pimpelmees, Winterkoning, Dwergaalscholver, Koolmees, Geelpootmeeuw, Tafeleend, Grauwe Kiekendief, Oeverzwaluw, Steenuil, Scharrelaar (met jong), Gaai, Roodpootvalk (nest), Grasmus, Dwergooruil, Ooievaar, Tjiftjaf, Staartmees, Buidelmees, Boomvalk, Europese Kanarie, Matkop, Tuinfluiter, Grauwe Vliegenvanger en Hop.

Vogelsoorten Zuid Tirol (Italië)

Bergfluiter, Orpheus Spotvogel, Grauwe Klauwier (op 5 meter), Gekraagde Roodstaart, Zwarte Wouw, Braamsluiper, Kramsvogel, Zanglijster, Roodborst, Kuifmees, Zwarte Mees, Goudhaan, Grote Lijster, Goudvink (zingend), Beflijster (zuidelijke), Notenkraker, Heggenmus, Rotszwaluw, Buizerd, Sneeuwvink, Alpenheggenmus, Gele kwikstaart, Tapuit (zingend), Geelgors, Diadeemroodstaart (?), Boompieper, Kruisbek (met jong), Kneu, Grote Gele Kwikstaart, Graspieper, Raaf, Vuurgoudhaan, Smelleken, Alpenkauw, Zwarte Specht, Holen/stadsduif (op terras), Rotsduif, Havik en Boomkruiper.

Liesbeth Verkaar

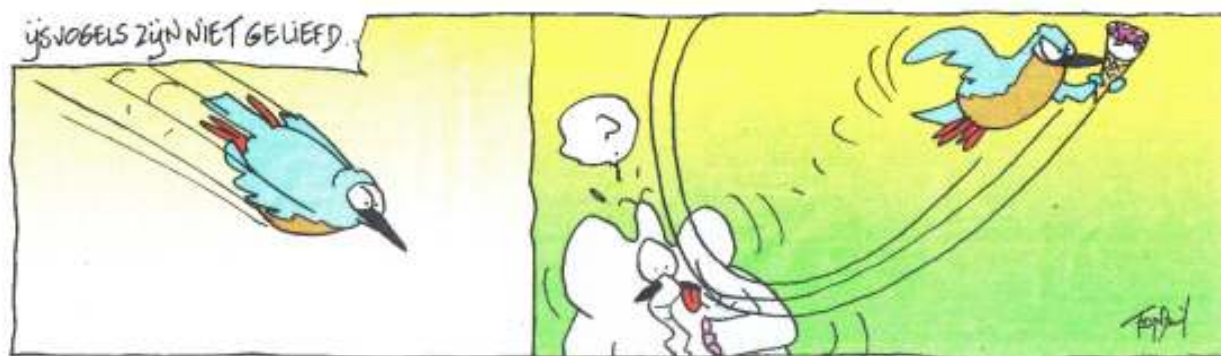
SOVON Landelijke Dag 2010

Zaterdag 27 november, Radboud Universiteit Nijmegen

De Landelijke Dag van SOVON Vogelonderzoek Nederland vindt dit jaar plaats op zaterdag 27 november op een nieuwe locatie: de Radboud Universiteit Nijmegen. De locatie is prima bereikbaar, zowel met het openbaar vervoer als met de auto.

De dag is gratis toegankelijk en bedoeld voor iedereen met een hart voor vogels en natuur. Nieuw dit jaar is een dubbel lezingenprogramma over vogels, waarmee zowel de beginnende als de meer gevorderde vogelaar aan zijn trekken kan komen. Daarnaast is er (onder voorbehoud) een derde lezingenprogramma van de VOFF over andere interessante soortgroepen als libellen, nachtvinders, amfibieën, vissen, planten etc. Als vanouds is er verder een zeer uitgebreide info- en boekenmarkt met meer dan zestig standhouders. Voor de jonge vogelaars (acht-twaalf jaar) wordt er weer een struinexcursie georganiseerd. De organisatie is in handen van SOVON Vogelonderzoek Nederland in samenwerking met Vogelbescherming Nederland en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU). Houdt u de SOVON-website www.sovon.nl in de gaten voor het definitieve programma! Waarnemers en andere relaties van SOVON krijgen begin oktober een uitnodiging thuisgestuurd. Tot zaterdag 27 november.

Beste Bruujsellezers!

Indirect opgeroepen door de redactie wil ik graag proberen mijn eerste recente ervaringen als vogelaar aan het papier toe te vertrouwen. Laat ik me eerst even voorstellen: Dick Slaa, 64 jaar, woonachtig in Den Bosch en sinds vorig jaar gepensioneerd. De liefde voor de natuur en in het bijzonder voor de vogels was altijd wel sluimerend aanwezig maar door drukke werkzaamheden als zelfstandig fysiotherapeut/manueel therapeut ontbrak me de tijd om georganiseerd op pad te gaan. Zomer 2009 ontmoette ik al fietsend langs de Waal een rasechte vogelaar uit Rosmalen die met een telescoop een aantal Lepelaars aan het observeren was. Na een praatje gemaakt te hebben en mede aangemoedigd door mijn vrouw Vera heb ik dat najaar zelf ook een telescoop gekocht en zijn Vera en ik een lang weekend naar het Lauwersmeer gegaan waar we gelijk met onze neus in de boter vielen: zowel twee Zeearenden als een Visarend gezien! Op de uitkijktoren kwamen we in gesprek met twee leden van de Vogelwacht Uden waar ze zeer enthousiast over waren; aangezien de informatie over het IVN Oss en 's-Hertogenbosch me wat minder leek, hebben we de stoute schoenen aangetrokken en zijn per 1 januari 2010 lid geworden van de Vogelwacht Uden. Omdat ik geen passief lid wilde zijn heb ik me gelijk aangemeld voor de piepcursus en de vogelcursus aan het begin van dit jaar: alle hulde voor de cursusleiders die, zo heb ik begrepen, dit ieder jaar opnieuw uiterst deskundig op vrijwillige basis aanbieden. Het Bruujsel wordt iedere keer met de nodige interesse gelezen en ik sta versteld van zoveel activiteiten en werkgroepen binnen zo'n dynamische vereniging. Sinds januari ga ik gemiddeld een keer per week een hele dag met de fiets op stap met de eerder ontmoete vogelaar uit Rosmalen genaamd Otto Kwak die aangesloten is bij het IVN Oss. Onvoorstelbaar wat een doorgewinterde vogelaar je kan leren in de praktijk. Bovendien kom ik op plaatsen waar ik voorheen geen weet van had. Daarnaast heb ik me als volwaardig pensionado ook aangemeld bij de senioren groep onder leiding van Johan van Roosmalen die iedere maandagochtend over de Maashorst trekt: altijd is er wel iemand die iets apart ziet of weet te vertellen over de natuur in de Maashorst in het algemeen of de vogels in het bijzonder. Zo heb ik met de senioren groep mijn eerste Geelgors, Roodborsttapuit, Zwartkop, Tuinfluiter, Boompieper, Veldleeuwerik maar ook de Klapekster, Nachtegaal, Koekoek, Havik, Sperwer, Wespindief en zelfs de Heilige Ibis gezien en gehoord. Omdat mijn voorliefde nog steeds bij de wad- en watervogels (zwanen, ganzen, eenden en steltlopers) ligt, ga ik verder een keer per maand met mijn zwager/maatje op stap naar natuurgebieden elders in het land zoals de Ooijpolder, de Oostvaardersplassen en de Groene Jonker. Afgelopen juni van dit jaar is dan eindelijk mijn droomreis/wens in vervulling gegaan: veertien dagen Galapagos Eilanden en Ecuador. Met recht mogen de Galapagos Eilanden het laatste paradijs genoemd worden: de enorme diversiteit waarbij vele soorten alleen op deze eilanden voorkomen en de onvoorstelbare tamheid van de dieren hebben diepe indruk op ons gemaakt. Indien er behoefte aan is, wil ik op termijn wel een keer op een avond aan geïnteresseerden een en ander vertellen en laten zien. Wensen blijven er altijd: zo wil ik het digiscopen (fotograferen door de telescoop) beter onder de knie krijgen. Misschien dat andere leden van de vogelwacht me hierbij kunnen helpen. Verder hebben andere vogelaars me warm gemaakt om ook digitaal vogels te gaan waarnemen middels een digitaal logboek. Toch maar eens contact gaan zoeken met Peter van de Braak dus. Ik hoop in de toekomst nog veel plezier te ondervinden van jullie (nu onze) bijzondere vereniging!

Zeearend

Groeten, Dick Slaa
dslaa@kpnmail.nl

Wetenswaardigheden...

Aantal roofvogels als huisdier neemt toe

'Bijna evenveel Oehoes ontsnapt als er in het wild leven'

Het aantal roofvogels en uilen dat als huisdier wordt gehouden neemt schrikbarend toe, blijkt uit onderzoek van Vogelbescherming Nederland. Als gevolg daarvan ontsnappen ook steeds meer roofvogels en uilen, wat tot faunavervalsing kan leiden. Zo werden er dit jaar al zeventien ontsnapte Oehoes aangetroffen, bijna evenveel als er in het wild leven. Dit is zojuist bekend gemaakt in het radioprogramma Vroege Vogels van de VARA.

Uit het onderzoek door Bureau Ulucus blijkt dat er een forse toename is van het bezit, aanbod van en demonstraties met roofvogels en uilen. Het aantal EG-certificaten, waarmee vogels internationaal verhandeld mogen worden, nam toe met de factor tien. Met name de Kerkuil, Steenuil, Oehoe en Slechtvalk zijn populair. De prijzen voor een roofvogel of uil variëren van enkele tientallen euro's voor de Kerkuil tot vele duizenden euro's voor arenden. In Nederland is iedereen vrij om roofvogels en uilen te houden en om er demonstraties mee te geven, mits de

Oehoe in gevangenschap

Vogelbescherming vindt dat deze shows alleen gegeven mogen worden door erkende valkeniers, die tevens een aanvullende opleiding op het gebied van educatie gevolgd hebben. Hierbij moet ook voldoende aandacht zijn voor de bescherming van de soortgenoten in het wild. Ook vindt Vogelbescherming dat roofvogels en uilen moeten worden opgenomen op een negatieflijst voor huisdieren, zodat bezit door particulieren in de toekomst niet vanzelfsprekend meer mogelijk is. Vogelbescherming is het onderzoek gestart na berichten uit het veld dat er aanwijzingen waren dat het houden van roofvogels en uilen voor demonstraties en shows door particulieren is toegelaten. De Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN), Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland, Werkgroep Slechtvalk Nederland en de Steenuilenwerkgroep Nederland (STONE) hebben het onderzoek mede mogelijk gemaakt.

vogels in gevangenschap zijn gekweekt. Uit het onderzoek blijkt ook dat vogels regelmatig ontsnappen. Zo zijn er in het eerste half jaar van 2010 al 62 keer ontsnapte Oehoes waargenomen, evenveel als in de tien jaar daarvoor. Een aantal van de ontsnapte vogels wordt niet meer gevangen en weet zich staande te houden in de vrije natuur. Ook worden vogels, met name Kerkuilen, vrij gelaten vanuit het naïeve idee daarmee de soort te willen helpen. Het grootste risico hiervan is faunavervalsing.

Roofvogels- en uilenshows worden vandaag de dag door heel het land gegeven.

Uit: Vogelbescherming nieuws, 8 augustus 2010

Kraanvogels beginnen zich al te verzamelen

In Zuid-Zweden (onder andere Hornborga 2.400) en Finland (onder andere Puurijärvi 2.000) beginnen de Kraanvogels zich, nogal vroeg, te verzamelen. Maar ook bij Rügen werd twee weken terug al een verdubbeling (1.640) van het aantal aanwezige Kraanvogels gemeld. Een week geleden bleken er bij Hortobágy (Hongarije) ook al 300 aangekomen te zijn. Blijkbaar zijn er ergens barre omstandigheden die de dieren op weg helpen. Voor Nederland meldt Natuurmonumenten in het Dwingelderveld zeven Kraanvogels.

Uit: Natuurmonumenten, LPO & Kranichschutz Deutschland, 3 september 2010

New York dimt de lichten voor trekvogels

Steeds meer New Yorkse wolkenkrabbers schakelen hun lichten 's avonds en 's nachts uit om zo te voorkomen dat trekvogels gedesoriënteerd raken en tegen de gebouwen aan klappen. En dat is niet overbodig, zo meent organisator NYC Audubon. Jaarlijks sterven naar schatting 90.000 vogels doordat ze tegen een verlichte wolkenkrabber botsen. NYC Audubon zet zich in voor wilde vogels en hun leefgebied in New York en roept eigenaren van wolkenkrabbers en andere hoge gebouwen dit jaar voor de vijfde keer op om de lichten te dimmen. Onder anderen de beheerders van het Empire State Building geven gehoor aan die oproep.

Oriëntatie

Volgens de organisatie zorgt het licht ervoor dat migrerende vogels hun natuurlijke oriëntatiepunten uit het oog verliezen en gedesoriënteerd raken. Daardoor klappen ze sneller tegen gebouwen aan.

Afname

De vogels zien de wolkenkrabbers opvallend genoeg wel staan wanneer deze de lichten dimmen. Uit een onderzoekje blijkt dat het aantal dode vogels met 83 procent afneemt als een gebouw de lichten uitschakelt.

Effect

Vrijwilligers patrouilleren in en rondom de gebouwen om vast te stellen wat het effect van de gedimde lichten is. Men hoopt zo uiteindelijk te achterhalen waarom vogels het zo moeilijk hebben met de felverlichte gebouwen. De wolkenkrabbers blijven nog tot 1 november in het donker gehuld. Daarna hebben de meeste trekvogels de stad wel verlaten en mogen de lichten weer aan.

Uit: 'NYC sky-scrapers dim lights to help migratory birds' - BBC.co.uk, 3 september 2010

Verwacht: IJsgorzen

Al dagen worden er op diverse Europese telposten opvallend hoge aantallen IJsgorzen gemeld. In Schotland werden er maar liefst 275 over een telpost geturfd. De vogels hielden allemaal een zuidoostelijke koers aan. Dus met een beetje mazzel komen die nog over ons land...

Opm.: Nu nog dit soort aantallen over onze telpost!

Uit: SOVON, berichten, 13 september 2010

'Stop met afschot van ganzen en betaal schade aan boeren'

Het rapport “Winterganzenbeleid, het roer om?” van het Landbouw Economische Instituut (het LEI) toont aan dat het huidige ganzenbeleid veel te duur is, terwijl er jaarlijks meer dan 100.000 overwinterende ganzen en smienten worden geschoten. Vogelbescherming roept het ministerie van LNV dan ook op zo snel mogelijk te stoppen met het schieten van ganzen en over te gaan op schadevergoeding voor alle boeren. Uit het rapport blijkt dat dit het goedkoopste alternatief is. Nederland is een ganzenland. In de winter verblijven hier meer dan een miljoen ganzen afkomstig uit het noorden van Europa en Siberië. Van veel soorten ganzen verblijft een groot gedeelte van de hele populatie in de winter in ons land, waardoor Nederland internationaal een grote verantwoordelijkheid heeft. Omdat ganzen soms schade veroorzaken aan landbouwgewassen, heeft het ministerie van LNV een ganzenopvangbeleid ontwikkeld. Dit beleid is nu door het LEI geëvalueerd. Sinds 2003 heeft Nederland een opvangbeleid voor winterganzen. Er zijn opvanggebieden aangewezen, waar ganzen ongestoord hun gang kunnen gaan; boeren in deze gebieden komen in aanmerking voor schadevergoeding. Boeren buiten deze gebieden komen alleen in aanmerking voor vergoeding als ze ganzen actief proberen te verjagen, desnoods met afschot. Uit de evaluatie van het LEI blijkt nu dat de kosten van dit beleid blijven oplopen: van circa 8 miljoen per jaar in 2003, tot 17 miljoen in 2008. Het LEI voorspelt een stijging tot ruim 28 miljoen euro, als het beleid niet gewijzigd wordt. Deze kosten zijn vele malen hoger dan in de periode dat boeren nog automatisch in aanmerking kwamen voor schadevergoeding. Populatiebeheer (het afschieten van ganzen) kan volgens het LEI wel leiden tot besparingen, maar dan moeten er honderdduizenden ganzen geschoten worden. Nu blijkt uit het rapport dat het niet schieten van overwinterende ganzen goedkoper is dan doorgaan met schieten. Het LEI adviseert daarom om terug te gaan naar de variant waarin niet geschoten wordt en de schade wordt vergoed. Vogelbescherming roept het ministerie van LNV daarom op om zo snel mogelijk te stoppen met het huidige beleid door overwinterende ganzen te beschermen en boeren te betalen bij schade door overwinterende ganzen.

Uit: Persbericht - Vogelbescherming Nederland, Zeist, 6 september 2010

John Hermans

Vogel in de Maashorst ... 'de Bruine Kiekendief'

De Bruine Kiekendief (*circus aeruginosus*) wordt dit jaar veel gezien op de telpost, mooi meegenomen voor een soort die tot vogel van het jaar 2010 benoemd is door Vogelbescherming en SOVON. Door de vliegwijze een diepe -V- en de lange staart is de vogel meteen als kiekendief te herkennen. De mannetjes krijgen na ongeveer drie jaar een lichtgrijs kleeft met zwarte vleugelpunten. Bruine Kiekendieven zijn het grootst van alle kiekendieven. De jongen zijn geheel chocoladebruin. Vrouwtjes zijn bruiner en hebben een opvallend geel voorhoofd, voorvleugel en keel.

De bruine kiekendief is in Europa vooral een broedvogel van de laagvlaktes en delta's. Het aantal wordt geschat op hooguit 140.000 paar. De moerasrijkste landen van Europa herbergen de meeste bruine kiekendieven. Rusland telt 40.000 tot 60.000 paar, Oekraïne 13.800 tot 23.600 paar. De vogels broeden hoofdzakelijk in overjarig riet. Nederland neemt in Noordwest-Europa een belangrijke plaats in voor de Bruine Kiekendief, met naar schatting 1.300 tot 1.450 paren aan het einde van de jaren negentig. De Oostvaardersplassen, het Lauwersmeer, de Biesbosch en de Wieden waren rond 1980 de belangrijkste broedgebieden van Nederland, maar naderhand werden de Waddeneilanden steeds belangrijker. In vergelijking met andere roofvogels broedt een groot deel van de Nederlandse Bruine Kiekendieven in Natura 2000 gebieden: zo'n 48 %. Alleen dat van de inmiddels zeer schaarse Blauwe Kiekendief is hoger. De verspreiding van de Bruine Kiekendief in Nederland is geconcentreerd in het lage deel van Nederland en sluit naadloos aan bij dat in Noord- en Oost-Duitsland, Polen, Wit-Rusland en Oekraïne. Over het algemeen nemen de aantallen in Noord-Europa toe, en in Zuid-Europa juist af.

In Europa liggen de noordelijkste broedplaatsen in midden Zweden en Zuid-Finland. In het najaar trekken de Bruine Kiekendieven naar Zuidwest-Europa en naar Noord- en West-Afrika. Een enkele kiekendief overwintert. De vogels die bij ons doortrekken komen uit Duitsland en Fenno-Scandinavië. Tot midden september hadden we al veertig doortrekkers met als uitschieters: 4 september: vijf exemplaren, 16 augustus: drie exemplaren en ook op 9 september drie exemplaren. Tot eind oktober kunnen Bruine Kiekendieven nog doortrekken, alhoewel de top ligt in de eerste weken van september. Op Falsterbo is de top al eind augustus. In ons deel groter de kans om deze fraaie vogels te zien.

Jan-Willem Hermans

Bruine Kiekendief

In gesprek met ... 'Willy van Lanen'

Het derde nummer van het Bruuijsel staat eigenlijk altijd in het teken van de herfst en als we het bij de Vogelwacht over de herfst hebben, denk je gelijk aan trektellen. Vandaar dat ik het idee had om op een gewone dag begin september eens naar onze telpost te fietsen en iemand te interviewen die daar toevallig op dat moment aan het tellen is.

Mooi tochtje

Toen ik naar de telpost fietste, wist ik dus nog niet wie ik daar aan zou treffen. Het is een mooi tochtje er naar toe. De heenweg fiets ik over het viaduct over de snelweg, langs de oude weg naar Nistelrode en langs Koudenoord, de terugweg langs het natuurcentrum Slabroek en de Slabroekseweg. Je fietst dan een mooi rondje, het is heerlijk fietsen in het buitengebied. De maïs staat nu zo hoog, dat je pas kan zien wie er op de telpost zijn, als je de hoek omgaat op de Palmvenseweg. Als de maïs er af is zie je de keet al van verre en kun je al snel zien wie er zijn. Eenmaal de hoek om, zag ik Toy Janssen, René van Hoof en Willy van Lanen. Toy heb ik al eens geïnterviewd, dus vroeg ik Willy of hij mee wilde werken aan dit interview en na wat aandringen wilde hij dat wel (Willy niet te verwarren met Wim van Lanen die ik pas geïnterviewd heb). We gaan zitten op het beroemde 'benkske' van de telpost en terwijl we praten, kijkt Willy verder over het maïsveld uit, dat op dat moment omgeploegd wordt. Uiteindelijk is hij gekomen om te tellen. Erg veel te tellen is er op dat moment niet, er vliegen twee Torenavken, maar die blijven in het gebied. Verder vliegen er wat Boerenzwaluwen. Het is moeilijk te bepalen of ze nu doorvliegen of in het gebied blijven. Ook een enkele Witte Kwikstaart vliegt voorbij. Het is erg toevallig dat Willy er op dat moment is, want hij is nog niet zo veel op de telpost geweest dit jaar. Hij heeft nog een week vakantie.

Fotograferen

Ruim twee jaar geleden heeft hij een fototoestel met 500mm telelens gekocht. Hij heeft toen flink geïnvesteerd in een digitale camera met drie lenzen, waar hij intussen al 15.000 foto's mee heeft gemaakt. Voor die tijd nam hij altijd dia's. Hij fotografeert al best lang en is jaren lid geweest van een fotonatuurclub in Berlicum. Misschien een idee om hem eens te vragen voor de dia-avond eigen werk? Vlak bij de telpost zitten al een poosje een stuk of vier tapuiten. Af en toe komen ze best dichtbij. Die wil ook hij wel graag op de foto zetten. Dat is hem goed gelukt, kijk maar naar de foto. Voorlopig fotografeert hij nog alleen voor zichzelf. Misschien dat hij in de toekomst wel foto's doorstuurt voor de fotogalerij op onze site. Nu vindt hij de kwaliteit nog niet goed genoeg. Hij stelt duidelijk hoge eisen aan zichzelf en is niet snel tevreden, een foto is bijna nooit perfect. Ondanks dat is hij over een aantal foto's ook nu al erg tevreden. Dit soort interviews zijn een manier om verborgen talent op te sporen. Weinig leden weten denk ik dat Willy zulke mooie foto's maakt.

Tapuit

Dorp

Willy woont in een echt dorp, Vorstenbosch. Daar heeft hij het goed naar zijn zin. "Je moet er geen bezwaar tegen hebben dat je in de gaten gehouden wordt" zegt hij. "Er wonen maar 1.800 inwoners en iedereen kent iedereen". 'Beschermd wonen' noemt hij dat.

Hij woont er samen met zijn vriendin en heeft drie kinderen, een meisje van elf, een jongen van negen en een meisje van acht. Ze gaan alle drie in Vorstenbosch naar school, maar de oudste gaat volgend jaar al naar het voortgezet onderwijs. Willy is ook jeugdleider bij het voetbal. Op het moment dat wij praten, zijn de kinderen naar de kindervakantieweek van Vorstenbosch. Zoals we in Uden de Slabroekweek kennen, hebben ze zoiets ook in Vorstenbosch. Dat geeft Willy dan weer even de handen vrij om naar de telpost te gaan.

Huiszwaluw

Hij heeft ongeveer drie jaar geleden de leden van de Vogelwacht die in Vorstenbosch wonen bij hem uitgenodigd. Hij had een aantal kasten ter beschikking en in een dorp als Vorstenbosch, waar iedereen elkaar kent, kan het dus ook niet moeilijk zijn om die achttwintig nestkommen te plaatsen in de netwerken van die Vogelwachtleden. En zo geschiedde. Voor hij het wist waren de kasten verdeeld over de leden en moest hij opletten dat hij zelf nog iets over had. Inmiddels zijn een aantal van deze nestkasten in gebruik genomen door de Huiszwaluw en kunnen we spreken over een prima actie. Huiszwaluwen broeden altijd in een kolonie en onder een (liefst witte) overstek van een gebouw. Deze nestkommen hebben er mede voor gezorgd dat er achttwintig broedsels waren dit jaar, een mooi resultaat! Hij vindt het altijd wel leuk om tegen Jan en William te vertellen dat ze al zoveel nesten met Huiszwaluw hebben in Vorstenbosch. Jan heeft ook nestkasten onder zijn overstek hangen (Mariaheide), maar het is bekend dat je de nestkasten moet hangen in de buurt van bestaande nesten, zodat de kolonie verder kan groeien. Jan wil de nestkommen graag onder zijn eigen overstek laten hangen en hoopt dan dat ze daar komen broeden. Willy denkt dat hij ze beter kan hangen op en bij de plek waar nu de eerste Huiszwaluw gebroed heeft. Willy probeert de inwoners informatie te geven over hoe mooi de Huiszwaluw is, zodat de mensen de nesten niet van hun dak afstoten of spuiten. Vaak is het onwetendheid. Wanneer je mensen informeert over de prestaties die zo'n klein vogeltje levert, worden ze veel bewuster en zullen ze niet zo snel een nest verwijderen. Hij heeft zelfs Huiszwaluwen aan zijn eigen huis broeden, gelukkig boven een platdak, zodat hij geen last heeft van de uitwerpselen. In zijn straat broedt een hele kolonie. Ons bestuur heeft plannen om een Huiszwaluwtil te plaatsen in de buurt van de Leijgraaf en in Landerd, ook om de vogels aan nestgelegenheid te helpen.

Waarom Vogelwacht Uden?

Op mijn vraag: “Waarom ben je lid geworden van Vogelwacht Uden?” zegt hij onmiddellijk: “de Waddenexcursie”. Hij is nu tien jaar lid en is al vaak mee geweest en met veel plezier.

De formule vindt hij ideaal: overdag lekker actief in niet te grote groepjes vogelen op een waddeneiland, 's avonds gezellig met elkaar wat drinken en bijkletsen. De sfeer en de gezelligheid zijn voor hem belangrijk. Eigenlijk is hij helemaal niet zo'n groepsman. Daarom zal hij niet snel meegaan met een Vogelwachtexcursie of een Maashorstwandeling. Hij vindt de groepen dan te groot, wat de kans om mooie waarnemingen te doen kleiner maakt. Al jaren gaat hij zondagochtend op stap met Jan van den Tillaart en William van der Velden.

Dat bevalt hem beter, het zijn zijn kameraden en dat zou hij niet graag willen missen. Verder wil hij in het weekend niet teveel verplichtingen, omdat hij door de week altijd al erg druk is.

Daarom is hij ook geen lid van een werkgroep. Samen met Jan en William gaat hij regelmatig op zoek naar Boomvalknesten. In de winter beginnen ze daar al mee, omdat er dan geen blad aan de boom zit. Ze inventariseren en controleren de nesten en het gebied dat ze beslaan wordt steeds groter. De Boomvalk komt vrij laat terug uit zijn overwinteringsgebied, het broeden begint pas in juni en de jongen vliegen pas in de loop van augustus uit.

Daarna gaan ze al vrij snel weer terug naar Afrika. De jonge vogels moeten dus gelijk al heel goed kunnen vliegen, er staat ze een lange reis te wachten. Boomvalken trekken vaak samen met hun voedsel: de zwaluwen. De piek van de Boomvalkentrek valt in de derde en vierde week van september, zo ook die van de zwaluwen. Dit fenomeen zie je ook bij de Sperwer, die vliegt met de Vinken mee, het Smelleken doet hetzelfde met de Graspiepers. Ook zoekt Willy met Jan en William naar roofvogelnesten, bijvoorbeeld die van de Havik. Die gebruikt vaak hetzelfde nest als het jaar ervoor. Vinden ze bijvoorbeeld bij de controle twee eieren, dan moeten ze terug als er een volledig broedsel is en kunnen ze ongeveer uitrekenen wanneer de kuikens uitkomen.

Boomvalk (foto: Jankees Schwiebe)

Telpost

Als Willy op onze site naar trektellen kijkt, ziet hij wat er allemaal gezien is. Vaak zijn dat mooie waarnemingen en wil hij naar de telpost om ook eens wat moois te zien. Een vogel die hij graag eens langs zou willen zien overvliegen is de Zwarte Ooievaar. Het toeval wil dat hij de zondag na ons gesprek, deze vogel wel gezien heeft. Meestal worden die pas na de gewone Ooievaars gezien, maar dit jaar waren ze vroeg. Hij is ooit naar Polen geweest in de hoop ze daar te zien. Hij kreeg toen een telefoontje van Jan en William, dat die in de Ooijpolders stonden en op dat moment Zwarte Ooievaars zagen. In Polen heeft hij ze toen niet gezien, dat was wel wrang. In Nederland is het voor hem een nieuwe soort, die hij nu dus kan bijschrijven.

Toy geeft nog enkele aanvullingen over de telpost, hij is er veel en houdt het allemaal bij. Het beste weer om te tellen is op heldere dagen met wat wolkenvelden, oostenwind en windkracht drie tot vier. Kleine zangvogels kun je het beste voor elf uur tellen. Roofvogels hebben thermiek nodig, die ontstaat pas als de lucht wordt opgewarmd, dus later op de dag. Echte thermiekvogels zijn bijvoorbeeld de Buizerd en de Ooievaar. De Visarend, Wespendif en Bruine kiekendif hebben geen thermiek nodig, maar vliegen op eigen kracht. Bij buien zie je vaak Boerenzwaluwen net voor de bui uit vliegen. Je kunt van augustus tot ver in oktober Boerenzwaluwen zien overkomen, de vogels die nu nog jongen hebben (tweede of derde broedsels) vertrekken later. Sinds de keet er staat is het trektellen bij de Vogelwacht ‘volwassen’ geworden. Voor die tijd werd er rond de vijfhonderd uur geteld per seizoen, sinds de keet er staat tussen de acht- en negenhonderd uur. Ook de marathontelling heeft gezorgd voor meer belangstelling bij leden en niet leden. De kennis over trektellen is ook breder geworden. Onze trektelpost is in Nederland steeds bekender geworden. Breskens en de Kamperhoek zijn bekende trektelposten, zo ook de Vulkaan bij Scheveningen en de Strabrechtse heide, maar onze post wordt ook goed in de gaten gehouden en onze site wordt veel bezocht, ongeveer honderdvijftig bezoekers per dag. Ook de landelijke site van trektellen.nl wordt veel bezocht. Ik zou zeggen; kom ook eens een kijkje nemen op onze trektelpost. Er is altijd wel iemand om je te informeren over wat er te zien is of gezien is. Al met al heeft mijn bezoek aan de trektelpost een leuk gesprek opgeleverd met Willy van Lanen en het is leuk om te horen dat weer een lid van ons het goed naar zijn zin heeft binnen de Vogelwacht. Vooral het vrijblijvende spreekt hem aan; het motto van Vogelwacht Uden is en blijft dan ook ‘niets moet en alles mag’!

Liesbeth Verkaar

Vliegen op zon en wind

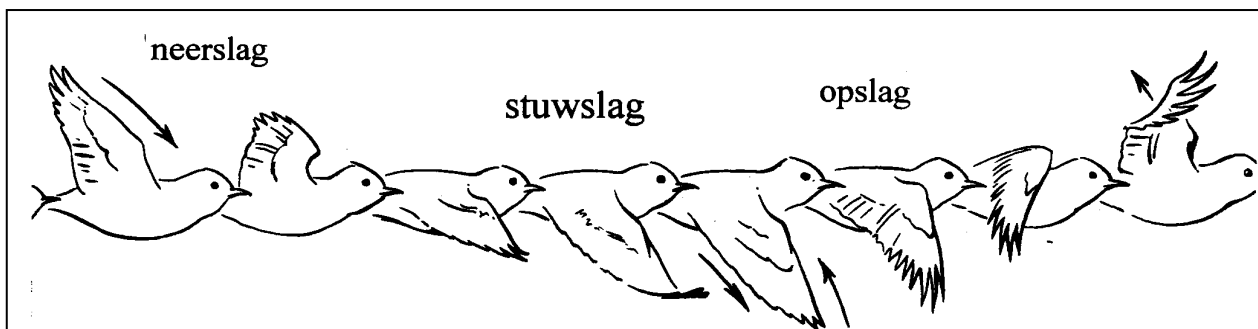
Vliegen is de meest efficiënte wijze van voortbewegen. Dat is gemakkelijk aan te tonen. Een snelle sprinter kan per seconde ongeveer vijf keer zijn eigen lichaamslengte afleggen. Het snelste zoogdier, de jachtluipaard, komt niet verder dan achttien lichaamslengten. Maar een vogel haalt wel tachtig keer per seconde zijn eigen lichaamslengte. Vogels hebben vleugels maar niet alle vogels kunnen vliegen. Een Struisvogel met een gewicht van honderdvijftig kilogram komt niet van de grond maar hij kan ter compensatie wel vijfenzeftig kilometer per uur rennen. Wie ooit Pinguïns zag vliegen heeft waarschijnlijk te veel gedronken. Met vleugels, die meer op peddels lijken, maakt hij in de lucht niet veel klaar. Maar onder water kan hij behendig en met grote snelheid 'vliegen'. Vogels zijn optimaal gebouwd om te kunnen vliegen. Botten, spieren, gebit, hart, longen, bloedsomloop, kortweg alle organen zijn hiertoe aangepast. Wie zijn geheugen wil opfrissen, leest dit nog maar eens na in het Bruujssel nummer 2 van 2006.

Gierzwaluw

Vogels en vliegtuigen benutten allebei dezelfde krachten om te vliegen. De vleugels hebben een bolle bovenkant en een holle onderkant. De lucht die langs de vleugels stroomt, wordt door het gestroomlijnde profiel van de vleugel schuin omlaag gestuwd. En volgens de wet van Newton is de opwaartse druk gelijk aan de kracht waarmee de lucht omlaag wordt gestuwd. De vleugels (lees de vogel) worden dus door de omlaag gestuwde lucht omhoog gedrukt. Deze kracht is kwadratisch. Dat wil zeggen: als de vogel twee maal zo hard vliegt wordt de hefkracht vier maal zo groot. Even rekenen: Bij een vogel die honderdvijftig kilometer per uur vliegt, zoals een Gierzwaluw, zal de opwaartse druk onder zijn vleugeltjes vijftientwintig maal zo groot zijn als bij een soort die dertig kilometer per uur vliegt, zoals een Blauwe Reiger. Dat verklaart waarom langzame vliegers over veel grotere vleugels moeten beschikken dan de echte snelle jongens. Vergelijk de vleugels van een straaljager ook maar eens met die van een zweefvliegtuig.

Tot zover de theorie, want voordat de lucht langs je vleugels zoeft, moet er natuurlijk wel wat gebeuren. De vogel moet eerst in beweging komen. Hij kan dat doen door zijn vleugels uit te slaan. Deze zogenaamde slagvlucht bestaat uit een aantal ingewikkelde bewegingen, te ingewikkeld om hier te beschrijven. Bij die slagvlucht vliegt de vogel door onafgebroken met zijn vleugels te slaan.

Gelukkig is het vermogen om te kunnen vliegen bij vogels aangeboren. Ze hoeven bij hun eerste vliegproef niet na te denken, ze doen het gewoon. Dat is maar goed ook want anders zouden er veel vogelpubers al bij hun eerste poging verongelukken.

Bij de slagvlucht is voor de slagpennen (het woord zegt het al) een hoofdrol weggelegd. Bij een vertraagde opname kun je dit prachtig zien. Bij het neerslaan van de vleugels wordt de lucht naar achteren geduwd. De vleugels maken tijdens het vliegen een schroevende beweging waardoor ze als een soort propeller werken. Bij langzame vliegers zoals kraaien is dit 'roeien' goed te zien. Vogels zoals zwanen en valken maken vrijwel uitsluitend gebruik van deze slagvlucht. Bij de slagvlucht moeten de vleugels van veel kleine zangvogels en steltlopers soms wel een paar honderd keer per minuut krachtig op en neer worden bewogen. Deze beweging vergt nogal wat inspanning en vreet energie. En, energieverlies betekent voedsel zoeken en dus gevaar! Vogels zullen daarom altijd proberen om zo min mogelijk energie te verspillen.

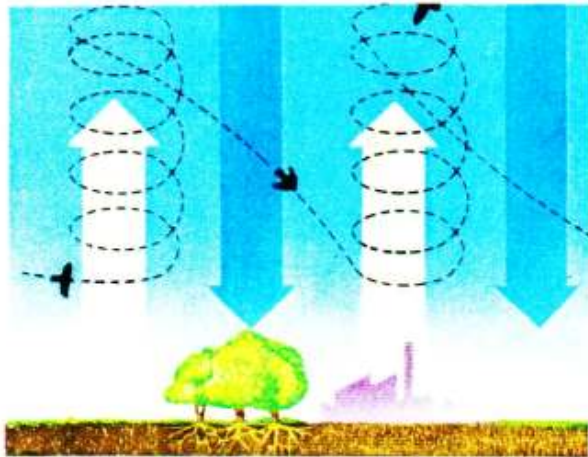
Een veel doelmatiger manier van voortbewegen is de glijvlucht. Wordt er bij de slagvlucht tien tot vijftien maal zoveel energie gebruikt als in rust, bij de glijvlucht is dit slechts twee maal zoveel. Vogels maken hiervan zoveel mogelijk gebruik. Vaak worden slagvlucht en glijvlucht afgewisseld. Tijdens deze vlucht glijdt de vogel langzaam naar beneden en handhaaft zijn hoogte dan weer door een aantal vleugelslagen. Op deze wijze ontstaat de karakteristieke golvende, soms haast dansende vlucht die we kennen van onze zangvogels. Heel mooi is dit patroon bij spechten te zien. Ook de Buizerd en de Havik wisselen de glijvlucht telkens af met vier tot vijf vleugelslagen. Deze wijze van vliegen levert hun wel twintig procent energiebesparing op. De meest economische manier van vliegen is echter het zweven. Vogels gebruiken hierbij slechts drie procent van de energie die nodig is voor de slagvlucht, een besparing van maar liefst zevenennegentig procent! Zweefvliegtuigen, hanggliders en vogels kunnen uren voortgaan zonder energie te gebruiken. Die energie wordt hierbij van buitenaf geleverd: door de zon en de wind. Je moet bij het zweven wel slim te werk gaan en je moet veel verstand hebben van het weer. Wie ooit heeft gezweefvliegd, kan hierover meepraten. Vogels hebben hiervoor een feilloos gevoel ontwikkeld en ze bedienen zich van allerlei technieken.

De lucht kan op verschillende manieren verticaal in beweging worden gebracht. De wind wordt door een obstakel, bijvoorbeeld een bergrug, duinen, gebouwen of een bosrand, gedwongen omhoog te stijgen. Grotere zeevogels zoals meeuwen hebben een patent op dit zogenaamde windzweven. Ze moeten vaak tegen een sterke tegenwind optornen. Deze vogels moeten snel kunnen zweven en zwenken en hebben daarom in vergelijking met typische thermiekwzwevers een heel andere vleugelvorm. Een slanke, afgeronde vleugel van een Zilvermeeuw heeft een veel betere aërodynamische kwaliteit dan een brede gevingerde vleugel van een Gier of van een Buizerd. Bij de duinen en bij onze zeedijken zie je de meeuwen, dank zij de hellingstijgwind, vaak doodstil zwevend in de lucht staan. Net als een vlieger, maar dan zonder touwtje. Ook aan de loefzijde van een boot wordt de lucht omhoog gedrukt. Meeuwen die precies in deze hellingstijgwind vliegen kunnen zonder één vleugelslag op deze wijze een boot urenlang moeiteloos volgen.

Maar ook op zee komen stijgwinden voor. Door de wind ontstaan op de grote oceanen metershoge golven. Deze voortrollende golven duwen de lucht omhoog. Grotere stormvogels verstaan de kunst om zich met die golf omhoog te laten duwen.

Achter de golf laten ze zich naar beneden vallen in het dal en ontwikkelen daar snelheid. Daarna liften de vogels eenvoudig weer met de volgende golf mee omhoog. Deze techniek noemen we 'keilen'. Albatrossen, de grootste vliegende vogels met een spanwijdte van drie en een halve meter, zijn gespecialiseerde windzwevers. Op zoek naar scholen plankton leggen zij op deze wijze ongelofelijke afstanden af zonder met de vleugels te slaan. Bovendien maken ze, door het toepassen van een bepaalde techniek, heel handig gebruik van het verschil in de windsnelheden boven zee. Als je precies wilt weten hoe ze dat doen, lees het dan nog maar eens na in het Bruijsel nummer 3 van 2009.

Thermiek

Stijgwind ontstaan door obstakel

Maar ook door de zon kan de lucht behoorlijk in beweging worden gebracht. Door de zon wordt de aarde opgewarmd. Hoe droger de grond hoe sneller de bodem en de lucht er boven worden opgewarmd. De opwarming is boven bijvoorbeeld een zandvlakte, een autoweg, verharding, bebouwing of een pas geploegde akker veel sterker dan boven een grasland of een bosgebied. De warme lucht boven een pas geploegd bouwland stijgt naar boven en daardoor ontstaat er thermiek. Je moet je dat voorstellen als een omhoog stijgende kolom warme lucht die we een thermiekbel noemen. Aan de top van zo'n thermiekbel ontstaat vaak op grote hoogte een wolk. Boven zee is geen thermiek. Daarom hangt er bij een strakblauwe lucht boven een eiland vaak zo'n cumulus of bloemkoolwolk.

Voorals grotere landvogels zijn echte thermiekwzwevers. Ze herkennen deze thermiekbellen en glijden er naar toe. Ze zweven daar in stijgende spiralen omhoog. De begrenzing van zo'n thermiekbel is mooi te zien aan de rondcirkelende vogels. Bovenin de kolom glijden de vogels weer langzaam omlaag naar de volgende thermiekbel. Ze kunnen daarin wel tot vijf kilometer hoogte stijgen. En dat ze soms hoog stijgen blijkt wel uit het feit dat eens een

Gier op negen kilometer hoogte in botsing met een lijnvliegtuig is gekomen. Dat stijgen kan met grote snelheid gaan. De stijgsnelheid in zo'n warme luchtkolom kan uiteenlopen van enkele meters tot meer dan tien meter per seconde, en dat is maar liefst bijna veertig kilometer per uur! Vooral boven kale rotsen in de woestijn ontstaat een enorme thermiek. Wie ooit in Eilat is geweest en daar de duizenden opschroevende trekvogels heeft geobserveerd in de hitte van de woestijn, die weet dat. Het lijkt wel of die vogels daar met een katapult omhoog worden geschoten!

Boven zee, zoals gezegd is, ontbreekt deze thermiek. Dat is de reden dat jaarlijks miljoenen roofvogels en ooievaars niet over de Middellandse Zee, maar via een omweg langs Gibraltar of langs Israël naar het zuiden trekken. Vooral grote, zware landvogels maken dankbaar gebruik van de zweeftechniek. Typische thermiekgvogels zoals gieren, arenden, haviken, buizerds en ooievaars hebben grote, brede gevingerde vleugels waarmee ze goed kunnen zweven.

Met hun uiterst gevoelige vingers voelen ze iedere verandering in de luchtstroom. Op deze wijze leggen ze enorme afstanden af, nagenoeg zonder enige krachtsinspanning. Ooievaars trekken bij voorkeur in een grote groep. Dat biedt hen namelijk een groot voordeel. Als ze een thermiekbel verlaten verspreiden ze zich en houden elkaar nauwlettend in de gaten. En als één van hen dan bij toeval in een nieuwe thermiekbel terechtkomt, volgt de rest snel zijn voorbeeld. Hoe groter de groep des te sneller zal de trek kunnen verlopen.

Een Britse wetenschapper heeft eens anderhalf uur lang een Gier gevolgd. Die vogel legde maar liefst vijfenzeventig kilometer af door in slechts zes thermiekbellen op te stijgen tot een hoogte van niet minder dan vijftienhonderd meter. Als het over energiebesparing en over duurzaam vliegen gaat kunnen we nog heel wat van onze vogels leren.

Joop Bergsma

Biesbosch excursie (30 mei 2010)

De laatste zondag van de maand mei. Op het oog voor vogelaars een goed moment voor een excursie naar de Biesbosch. Zeker vanwege de late lente van dit jaar. Eind mei is de Biesbosch op zijn mooist. Het vogelgezag zou ons gaan overdonderen.... en Thom Bergsma, Udenaar die net de gidsencursus voor de Biesbosch heeft afgerond, zou ons gaan rondleiden door het gebied dat in rap tempo een van de mooiste zoetwatergetijdengebieden van Europa aan het worden is en op nog geen uur rijden van Uden is gelegen. Het liep in eerste instantie toch even wat anders. Er was baggerweer voorspeld, regen en vooral erg lage temperaturen en een zeer krachtige wind. Dat was precies de reden waarom zich om acht uur slechts een klein groepje van acht deelnemers meldde bij de Groenhoeve. Ook Thom had afgezegd, maar had gelukkig nog wel enkele van de beste vogelplekjes per email doorgegeven. Tijdens de heenreis bleek die zondag ook nog de A27 afgesloten waardoor we noodgedwongen via het Overdieps pontje de zondagsrust in Dussen en Almkerk moesten verstoren om uiteindelijk rond tien uur aan te komen bij het startpunt van onze excursie; de ophaalbrug over het Steurgat bij de Biesboschsluis in Werkendam. Na ongeveer zes kilometer rijden kwamen we in het nieuwe natuurontwikkelingsgebied de Noordwaard. De aanleg van dit gebied maakt de Biesbosch voor vogelaars zonder boot een stuk aantrekkelijker. De Biesbosch heeft vanwege de vele kreken veel weg van een jungle. Toch is het oorspronkelijke getijdengebied sterk door de mens beïnvloed. Dat geldt voor de grienden en wilgenvloedbossen maar ook voor de grote drinkwaterbekkens die in de Biesbosch zijn gelegen. Via een combinatie van veiligheidsdoelen (waterberging) en natuurontwikkeling is de Biesbosch de afgelopen jaren vergroot van circa 7000 naar 9000 hectare natuur. De komende jaren komen daar nog 2000 hectaren bij door uitbreiding van de Noordwaard in oostelijke richting en door inrichting van de Zuiderklip, de landbouwpolder midden in de Biesbosch die alleen over water bereikbaar is.

We stoppen midden in 'de Noordwaard' bij een plek waar we een stukje het gebied in kunnen lopen. Hier zijn vele honderden landbouwhectares omgetoverd in nieuwe natuur. Door meer ruimte te geven aan het rivierwater van de Merwede en de Maas zijn doorstromende geulen aangelegd met grote slikplaten. Een waar paradijs voor allerlei vogelsoorten.

In rap tempo hebben stelt- en strandlopers, Grote en Kleine Zilverreigers, Lepelaars, Kluten, Visdieven, eenden, ganzen en zwanen het gebied bevolkt. Er worden met grote regelmaat Vis- en Zeearenden gezien. Bijzonder is dat de Cetti's Zanger zich inmiddels in groten getale in de Biesbosch heeft gevestigd. Ondanks de kou en harde wind (die in dit open gebied nog eens extra hard aankomen) zien we toch al direct enkele leuke soorten op en rondom het water zoals Visdiefjes, Lepelaars, Kleine zilverreiger, Rietzanger, Bosrietzanger en een

Cetti's Zanger

Zomertaling. Door de aanhoudende regen en kou zoeken we na een paar uur even de warmte op van het Biesboschrestaurant voor een warme kop koffie. Daarna rijden we een stuk door tot vlak bij het Biesboschmuseum (aanrader) om te gaan lopen door 'de Pannenkoek'. In dit griendgebied waar nog actief wilgentenen worden geoogst lopen we onder andere door een eendenkooi en over een wilgenplantage waar verschillende wilgensoorten worden opgekweekt. Op verschillende plekken zijn knaagsporen van de bever te zien. De bever heeft inmiddels een stabiele populatie in de Biesbosch en helpt bij het creëren van variatie en het voorkomt dichtgroeien en verruiging. Door de harde wind is er helaas geen vogelzang te horen. Wel laat een Gekraagde Roodstaart zich nog mooi zien.

Na terugkeer rijden we via de Spieringssluis bij het restaurant naar de Jantjesplaat (aan de nieuwe Merwede). Hier maken we een wandeling van circa 45 minuten. In de polder zien we al snel Blauwborst en Roodborsttapuit en tijdens de wandeling zowaar 'Bingo', we horen even kort de zang van de Cetti's-Zanger die met zijn luide zang nog net boven de razende wind uitkomt. Als laatste gebied bezoeken we de Polder Maltha. Op weg naar de uitkijkhut zien we in de polder al een Bruine Kiekendief en even later een Boomvalk. Vanuit de kijkhut, die aan de binnenkant overigens prachtig beschilderd is, zien we geen echte spectaculaire soorten. Opvallend is nog wel de aanwezigheid van twee late Smienten. Via de polder rijden we terug naar Werkendam. De rijstrook van de A27 in zuidelijke richting is gelukkig wel open zodat we in een rap tempo huiswaarts kunnen. Ondanks het barre weer toch nog 77 soorten. Niet slecht voor een grauwe dag met veel wind en regen. Een mooi gebied om nog eens terug te keren bijvoorbeeld om de Brabantse Zeearenden in de kijker te krijgen.

Waargenomen soorten:

Fuut, Aalscholver, Lepelaar, Kleine Zilverreiger, Blauwe Reiger, Buizerd, Bruine Kiekendief, Havik, Boomvalk, Torenvalk, Knobbelswaan, Grauwe Gans, Canadese Gans, Nijlgans, Bergeend, Wilde Eend, Krakeend, Slobeend, Smient, Zomertaling, Kuifeend, Tafeleend, Meerkoet, Kievit, Scholekster, Kluut, Tureluur, Witgat, Kleine Mantelmeeuw, Grote Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Visdief, Houtduif, Holenduif, Groene Specht, Grote Bonte Specht, Koekoek, Gierzwaluw, Veldleeuwierik, Graspieper, Gele Kwikstaart, Witte Kwikstaart, Huiszwaluw, Oeverzwaluw, Boerenzwaluw, Heggenmus, Winterkoning, Gekraagde Roodstaart, Roodborst, Roodborsttapuit, Blauwborst, Merel, Zanglijster, Grasmus, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Rietzanger, Cetti's Zanger, Zwartkop, Tuinfluiter, Fitis, Tjiftjaf, Koolmees, Pimpelmees, Boomkruiper, Spreeuw, Ekster, Zwarte Kraai, Kauw, Vink, Groenling, Putter, Kneu, Huismus, Ringmus en Rietgors.

Jos van der Wijst

Noorwegen - Spitsbergen '80 graden Noorderbreedte'

Wat krijgen we nou? Dat was het eerste dat in mij opkwam toen mijn vriendin Mijke thuis kwam met reisboeken over Arctische gebieden! Als zoonaanbidster is dit nu niet echt hetgeen ik verwacht had, toen ze weg ging om reisboeken te halen voor de volgende vakantie. Gaaf! Een droom van mij was altijd om het Noordpool gebied te bezoeken, met als hoofddoel ijsberen te zien. Deze droom werd vorig jaar nog eens extra versterkt na de presentatie van John Hermans. Het duurde dan ook niet lang of we hadden de reis geboekt: in juli een weekje noord Noorwegen en dan doorvliegen naar Spitsbergen

IJsbeer met jong

(Svalbard) om daar een elf daagse bootreis te maken met een Russisch expeditie-schip. Voor vertrek hebben we ons zo goed mogelijk ingelezen op wat er te zien zou kunnen zijn in Spitsbergen en Noorwegen. Via het internet kwam ik in contact met een vogelgids in Noorwegen, Tromsø, waar we een aantal dagen zouden verblijven om een beetje te acclimatiseren. Stein is werkzaam op het Polar Instituut in Tromsø en doet erg veel veldwerk om bijvoorbeeld morinelplevierers te bestuderen: het pareltje van onze trektelpost elk jaar. Ik had Stein via de mail aangegeven dat ik graag roodkeelduikers en kuifduikers wilde zien, en deze ook graag wilde fotograferen in hun broedbiotoop. Daarnaast natuurlijk de morinelplevierers, dit bleek later een zware opgave. Stein bleek er ook een hobby natuurfotografie op na te houden en stuurde wat foto's toe waar menig natuurfotograaf jaloers om zou worden (ik in ieder geval wel!). Hij stuurde me wat foto's van diverse uilsoorten Ruigpootuil, Sperweruil, en Laplanduil, die in zijn directe omgeving en zelfs achtertuin broedden. Helaas was hun broedseizoen voorbij en was het erg moeilijk om deze nu te vinden. Maar goed, mijn wensen waren geen probleem.

Vrijdag 9 juli is het dan eindelijk zover, we vliegen van Amsterdam naar Oslo in anderhalf uur en van Oslo naar Tromsø in anderhalf uur. Wat kan een paar uur vliegen toch een verschil geven in landschap! Noord Noorwegen heeft weinig bebouwing, vooral bergen, meren en fjorden, gewoon een overweldigend landschap. We kwamen om zes uur 's avonds aan, en Stein hing al aan de telefoon. Hij wilde ons van het hotel komen halen om even een kleine indruk te geven van Tromsø. Super! Om negen uur werden we opgehaald en reden we de omgeving af, midden door

Roodkeelduiker met jong

de prachtige fjorden. Overal vlogen bars, sijzen en goudvinken rond, in de slikken liepen vele steltlopers en op de meertjes zaten heel veel eidereenden. Een voordeel in deze tijd is dat het vierentwintig uur per dag licht is, een nadeel is dat je eigenlijk dag en nacht actief wil zijn om zoveel mogelijk te zien en te doen. Om twaalf uur 's nachts komen we aan bij een meer onder andere noordse sterns, drieteenmeeuwen, visdiefjes, en zeven paartjes roodkeelduikers. Ook zat er een groepje hele jonge kuifeendjes op het water die de aandacht trokken van Mijke.

De vogels waren niet schuw. Het bos rond het meer werd gebruikt als park door de lokale bevolking, dus waren ze gewend aan mensen. Aan de rand van het meer, liggend op de grond, heb ik al mijn kaartjes volgeschoten. Dit zou de komende dagen nog vaker gebeuren, zelfs tijdens de WK-finale. Roodkeelduikers zijn erg boeiende vogels in gedrag en balts, ik kreeg er geen genoeg van. Om half twee 's nachts maakte ik de laatste foto. We waren vermoeid en moesten nu toch echt naar bed.

Van de volgende dagen hadden we nog één volledig dag met Stein afgesproken. Hij liet ons het binnenland en de kustzijde zien. Wat een prachtig land! Qua vogels zaten we al redelijk laat in het seizoen maar konden toch nog genieten van regenwulpen met jongen, kemphanen, bosruiters, goudplevieren, kleine jagers, noordse stern en nog veel meer. Voor de morinelplevieren hadden we twee keer door regen en wind een berg beklommen en dat met twintig kilo aan fotoapparatuur op de rug! Helaas was het weer te slecht voor foto's, maar het was zeker de moeite waard deze vogels alleen al te zien in het ruige berglandschap waar ze broedden. Na ons afscheid van Stein en de belofte om zeker nog eens terug te komen, zover vliegen is het tenslotte niet, is het tijd voor Spitsbergen!

Na anderhalf uur vliegen kwamen we aan in Longyearbyen, één van de weinige bewoonde plaatsen op Spitsbergen. We hadden hier anderhalve dag voordat we op de boot stapten. Longyearbyen is een oude mijn stad die nu fungeert als de thuisbasis voor onderzoekers in Spitsbergen. Er zijn gemiddeld 3.500 mensen op Spitsbergen waarvan de meeste wetenschappers zijn, die onderzoek doen naar vogels, wildlife, maar ook vooral klimatologisch onderzoek. De gevolgen van het opwarmen van de aarde zijn hier goed zichtbaar, het smelten en terugtrekken van de gletsjers en de verplaatsing van het zeeijs. Deze verplaatsing van het zeeijs maakt het voor de ijsberen erg moeilijk om te kunnen jagen aangezien ze dit voornamelijk op het ijs doen. Als het ijs niet meer bereikbaar is vanaf land is het moeilijker om voedsel te zoeken en houdt het gewoon op voor ze. De tijd zal leren hoe groot maar vooral hoe snel hun aanpassingsvermogen is om te kunnen overleven. Ijsberen komen op heel Spitsbergen voor, er wordt dan ook afgeraden om eens een lekker stuk te gaan wandelen met z'n tweetjes zonder begeleiding of een geweer. De grenzen zijn afgebakend met borden waarop aangegeven staat niet verder te gaan om contact met ijsberen te vermijden (voor zover hiervoor grenzen zijn te bepalen). Onze tijd hier besteden we dan ook om de omgeving binnen de borden af te speuren naar vogels en dieren die hier leven. Gedurende anderhalve dag kun je je daar gemakkelijk vermaken, zonder verder te hoeven. Vooral het slikkengebied nabij de stad leverde mooie waarnemingen en foto's op. Een grote broedkolonie eidereenden en paarse strandlopers gaven al voldoening. Daarnaast zagen we regelmatig ijseenden, grote burgemeesters, bontbekplevieren, bonte strandlopers, noordse stern en sneeuwgorzen. Als je iets hoorde zingen was het de sneeuwgorz, dit is de enige zangvogel op Spitsbergen. Nabij het slikken gebied was een hondenkennel voor Husky's. Dit trok veel meeuwen aan en af en toe zat er een ivormmeeuw tussen, helemaal wit en een gele snavel. Tussen de eiders ontdekte ik een koningseider. Helaas hadden de mannetjes-eiders de broedkolonie al verlaten en dus zagen we alleen vrouwtjes die de jongen groot brachten. Vanuit onze hotelkamer zagen we een rendier en een poolvos voorbij komen midden door het dorp, als we dit hier al zagen vanuit het hotel, wat zouden we dan wel niet kunnen verwachten van de bootreis.

Poolvos

We hadden de reis geboekt met het Russische expeditie schip “The Akademik Sergey Vavilov”. Een schip van een Russische rederij, waar honderdentwee passagier op konden te samen met ca. veertig man personeel. Op de boot bleek dat we met tweeënzeventig passagiers waren, dus niet vol. Het was een internationaal gezelschap, waarvan er vijf mensen uit Nederland kwamen. De boot was geschikt om door maximaal twee meter ijs te varen, maar niet als ijsbreker betiteld mocht worden. Na een rondje over het schip, welkom briefing en een lifeboat drill konden we gaan. Yes! We hadden er zin in! Het weer was prachtig. Vierentwintig uur per dag zon. Na de eerste dag hadden we al een rood kleurtje op ons gezicht. Boven bij de bar op het buitendeck uit de wind, het was toch wel koud ondanks al die lagen kleding, hadden we ons plekje als snel gevonden om naar de landschappen, vogels en het wildlife te turen die tijdens de tocht aan ons voorbij gingen. Onze reis werd begeleid door een aantal gidsen met elk hun specialiteit. Onze crew bestond uit een expeditie leider, assistent expeditieleider, ornitholoog, historicus, professionele fotograaf, dokter, geoloog en een zeeoloog en nog wat aanvullende gidsen ter ondersteuning. Tijdens onze reis kregen we elke avond een programma voor de volgende dag op onze kamer, deze begon standaard met “We hope to...”, dit gaf eigenlijk al aan dat er niets vast te leggen was in het programma. Doel van de reis was om een aantal historische plaatsen te bezoeken, en daarnaast natuurlijk wildlife te zien, met als hoofdsoort natuurlijk de IJsbeer. Wij zullen de komende dagen met behulp van de zogenaamde zodiacs (grote zwarte rubberboten met motor) regelmatig op stap gaan, om aan land te gaan of te gaan zodiac-cruisen langs de gletsjers. De doelstelling om helemaal rond te varen, was helaas niet gelukt. In de Hinlopenstraat kwamen we vast te zitten in het zeeijs alwaar we ongeveer een dag waren blijven liggen om ijsberen op het ijs te zoeken (helaas niet gevonden, de mist was te dik om ook maar iets te zien). De volgende middag had de kapitein besloten om niet verder te varen, maar om te draaien richting het zuiden om onder andere naar een kleine alkenkolonie (een wens van mij) te gaan, hierover later meer.

Qua historie staat Spitsbergen bekend om mijnbouw en de walvisvaart die hier plaats vond door onder andere de Nederlanders en Engelsen. We hadden plaatsen bezocht waar het vol lag met bottenbergen van onder andere. Beluga walvissen (witte walvis), en andere soorten walvissen. Dit gaf een raar gevoel, wij waren in Spitsbergen om wildlife te zien, waar je echt veel moeite voor moest doen om deze te vinden, terwijl onze voorouders verantwoordelijk zijn voor het bijna uitsterven van deze dieren. Dit zet je maar weer eens aan het denken, want eigenlijk zijn we nog steeds met z’n allen bezig om onze aarde te consumeren... tijdens deze reis worden we eigenlijk continue geconfronteerd met prachtige natuur en tegelijkertijd de consequenties van het consumeren door de mens. In principe is alles wat nog op de eilanden aanwezig is van voor 1945 historisch beschermd door de Noordse regering, er mag niets worden aangeraakt of opgeruimd en er dient een minimale afstand in acht te worden gehouden van één meter. Meenemen van spijkers en munten en dergelijke. is dus uit den boze.

Qua natuur is Spitsbergen prachtig. De eilanden bestaande uit bergen die uit zee verrijzen, in de valleien liggen gletsjers welke uitmonden in zee. Veel toendra gebieden met drassige gronden vol met vele bijzondere plantjes, waaronder de kleinste wilg op aarde welke ongeveer tien centimeter hoog worden. Ons reisgezelschap bestond uit mensen met verschillende interesses. Veel mensen wilden graag alle plantjes zien en gaven niet veel om de vogels in deze omgeving. Voor ons was het een combinatie van landschappen, en wildlife waarbij biotoop natuurlijk onderdeel uitmaakt van het geheel. Van onze reis hier kan ik een heel boek schrijven, elke dag was weer bijzonder en soms ook de nacht! Maar om een kleine impressie te geven zal ik omschrijven wat het voor ons bijzonder maakte.

Rosse Franjepoot

Met het schip vaar je van plek A naar plek B. Tijdens het varen wordt er continue door crew members en door diegenen die niet de hele dag in de bar willen hangen, met de verrekijker gespeurd naar wildlife. Zo zagen wij vele walvissen, baardrobber op ijsschotsen, walrussen en zeevogels. Bij een gele stip in de verte moest er altijd worden gewaarschuwd, het zou zomaar een ijsbeer kunnen zijn. Ze proberen dan dichterbij te komen en als blijkt dat het een echte ijsbeer is, wordt er om geroepen dat iedereen binnen een half uur op de zodiac moet zitten om dichterbij de ijsbeer te komen; ongeveer dertig tot vijftig meter afstand, wat de ijsbeer toelaat. De boot wordt tijdens de reis continue gezelschap gehouden door zwevende stormvogels, nieuwsgierige grote burgemeesters en drieteenmeeuwen. Middels de zodiacs ga je twee keer per dag aan land of maak je een zeevlucht. Wij zijn met de zodiac diverse malen naar een rots gevaren waar broedkolonies kortbekzeekoeten, zwarte zeekoeten, grote burgemeesters, papagaaiduikers en drieteenmeeuwen zaten. Één kolonie die we bezochten bestond uit circa tweehonderdduizend vogels. Wouw! Een drukte, een herrie en wat een hoop vogelpoep! Indrukwekkend is het om hier onderdoor te varen. Op deze plek kon ik wel een week blijven, helaas...! Het was indrukwekkend om hier de poolvossen te zien jagen op de lage ondergronden. Het was eigenlijk gewoon een lopend buffet voor ze, alles wat uit de nesten viel was voor hun genoeg om te kunnen overleven. Ook is het machtig om grote burgemeesters de vogels uit de lucht of van het nest te zien plukken. Dit is dan ook de roofvogel van Spitsbergen. De toendra's werden afgespeurd voor ijsberen, en rendieren. Tevens heb ik ook regelmatig foto's kunnen maken van de Kleinste Jager, en de Grauwe Franjepoot, een erg fraaie vogelsoort die hier broed. Ook zagen we diverse paartjes brandganzen en kleine rietganzen.

Een wens die voor me uitkwam (na een week zeuren bij Tony de Ornitholoog) was een landing bij de kleine alken kolonie. We moesten hiervoor wel een eind omhoog klimmen over losliggende stenen. Kleine alken broeden tussen losliggende stenen op een berg in een kolonie. Wanneer er dreiging plaats vind door bijvoorbeeld poolvossen vliegen alle alken tegelijkertijd hun ronde, zoals wij deze kennen als die van spreeuwen of goudplevieren. Dit gaat gepaard met een hoop herrie, en is erg indrukwekkend om te zien. Ik ben er eens lekker voor gaan liggen om dit spektakel te bewonderen, na een kwartiertje kreeg ik toch de kriebels en heb hier een uur aan één stuk staan te knippen en een volle batterij leeg geschoten!

Kleine Alk

Natuurlijk hebben we ook mogen genieten van ijsberen. Op één plaats zagen we diverse ijsberen met jongen, welke aan het eten waren van een dode walvis. Een machtig gezicht om deze dieren in hun natuurlijk biotoop te zien foerageren. Hier hebben we dan ook een hele ochtend en middag besteed om een goede indruk te verkrijgen van hun leefgedrag. Regelmatig zagen we onderweg ook ijsschotsen in het water waar karkasjes van zeehonden lagen. Deze werden dan ook vaak bezet door de grote burgemeesters en ivoormeeuwen. Dit in een mistige sfeer en geen enkel geluid in de omgeving gaf wel het echte Noordpool gevoel. Uiteindelijk heeft deze reis ons zeker gebracht wat we ervan verwacht hadden. Meer zelfs, de indrukwekkende landschappen, natuur en wildlife rondom en op Spitsbergen zijn adembenemend. Een reis om nog eens te herhalen, echter is onze landenlijst nog zo lang dat dit nog wel even zal duren. De lijst is inmiddels wel aangevuld met Antarctica, want de Zuidpool mag nu eigenlijk niet meer ontbreken in onze reiservaringen.

Een aanrader dus voor de natuurliefhebber en avonturier!

Marc Gottenbos

Overleg met gemeente Uden

Op 8 september jl. hadden enkele personen van IVN-Uden en Vogelwacht Uden een overleg gehad met wethouder John Timmers en Wim Althuisen. Na het gebruikelijke voorstellen en het uitleg geven van de activiteiten van IVN en Vogelwacht zijn vele zaken aan de orde gesteld. De belangrijkste worden hier uitgelicht. Ik heb geprobeerd de antwoorden samen te vatten en deze zijn mijn interpretatie. Het officiële verslag moet echter nog bekrachtigd worden.

* **Versterken van het buitengebied**

- Lokale landschappelijke verbindingen naar Odiliapeelse bossen. De gemeente Boekel heeft ten noorden van het Peellandpark te Venhorst het voornemen om enkele voormalige zandpaden terug te vorderen en als ecologische verbindingen in te richten richting de Odiliapeelse bossen. De klankbordgroep Landschapsbeleidsplan Uden heeft in 2000 voorgesteld de ontginningszichtassen (west-oost) ten zuiden van de Hemelrijkstraat te respecteren en voor de lokale ecologische verbindingen lage bloemrijke en struweelrijke bermen aan te leggen. Tevens is een beroep gedaan op de landbouw om met akkerrandenbeheer deze ecologische noord-zuidverbinding te ontwikkelen. Wij verwachten van Uden ondersteuning van het Boekels initiatief.

Antwoord: Gemeente heeft geen gronden in dit deel, waardoor het moeilijk wordt een verbinding te realiseren.

* **Handhaving beleid natuurontwikkeling van ecologische verbindingzones**

- Onttrekking landbouwgronden voor natuurontwikkeling. Wat wordt in het coalitieprogramma bedoeld met 'wij volgen rijks- en provinciaal beleid'? Is er ruimte voor aanvullend gemeentelijk beleid zoals de Groene Ruit, Duits Lijntje, ecologisch bermbeheer en Udense ecologische parels? Zijn er plannen om het tien jaar oude landschapsbeleidsplan te actualiseren?

Antwoord: periodiek overleg opzetten om dit samen door te nemen.

* **Ruimtelijke Ontwikkelingen Uden Noord**

- Wat zijn de plannen tussen de Voortweg en het golfterrein?

Antwoord: nog niet bekend.

* **Ruimtelijke Ontwikkelingen Vrije Teugel**

- Wat gaat er gebeuren met de bolle akker? Wij zijn erg ingenomen met de vasthoudende daadkracht van onze vorige gemeenteraad omtrent de rigoureuze ontwikkelingen. Wij zien niets in een waterpartij op een hoge bolle akker. Deze oude akker behoort tot de landschappelijke eenheid van het buurtschap Bedaf. Deze akker(s) zijn honderden jaren tegen overstuiving door de mens beschermd.

Antwoord: deze coalitie heeft zelfde beleid te aanzien van Vrije Teugel.

* **Ruimtelijke Ontwikkelingen Odiliapeel**

- DOP Odiliapeel pleit voor een visvijver op het voormalige brandstofdepot van vliegveld Volkel. Wij zien graag verder natuurontwikkeling.

Antwoord: dit komt er ook.

* **Biodiversiteit**

- Wat zijn de gemeentelijke initiatieven op dit gebied? Zijn er al acties genomen om een gidssoort te benoemen en plannen om die te bevorderen zoals in onze buurgemeenten?

Antwoord: *alle plannen vanuit natuurhoek zijn welkom, gemeente zal ondersteunen. IVN en Vogelwacht zullen een voorstel indienen.*

- Plannen voor akkerrand beheer en bermbeheer. De Maashorstboeren hebben de biodiversiteit ook in hun scope opgenomen. Dit willen wij van harte ondersteunen. Hoe gaat de gemeente hier mee om?

Antwoord: *in periodiek overleg kijken waar mogelijkheden liggen.*

- Hoe wordt het biotoop (Uden Noord) voor de Steenuil, vleermuis en Groene Specht gecompenseerd?

Antwoord: *in periodiek overleg bespreken.*

* **Continuering van actieve rol van de gemeente voor participatie.**

- De gemeente voert sinds de oprichting, maar vooral sinds 1994, een constructieve rol bij de jaarlijkse Nationale Boomfeestdag. Dit gebeurt al zestien jaar in goede samenwerking met beide natuurverenigingen. Wij verwachten een blijvende actieve rol bij de jaarlijkse nationale boomfeestdag.

Antwoord: *Gemeente is hier positief over en zal rol blijven vervullen.*

* **Structureel overleg gemeente en natuurverenigingen.**

- Win-win situatie creëren door de natuurverenigingen in een vroeg stadium te betrekken bij natuurgerelateerde projecten.

Antwoord: *vier keer per jaar zal er een overleg plaatsvinden tussen IVN/Vogelwacht en de gemeente Uden, om actuele zaken door te nemen.*

We vonden het allen een zinvol gesprek, dat door het periodieke overleg een vervolg krijgt. De goede verstandhouding die er al is, zal hierdoor nog meer versterkt worden.

Jan-Willem Hermans (Voorzitter)

Streekfair De Maashorst

Op 12 september vond weer de jaarlijkse streekfair plaats. Deze keer weer op het terrein langs de Bosdreef in Uden. We hadden dit jaar behoorlijk uitpakket. Maar liefst twee kramen werden door de Vogelwacht gevuld en ook in een tent hadden we samen met IVN-Uden, Oss en Bernheze een kleine tentoonstelling ingericht. Eén kraam werd in beslag genomen door de verkoopspullen. Jacques Raats heeft een geweldig winkelaanbod, waar voor een ieder wel wat te vinden is. De andere kraam werd gebruikt voor informatie over de Vogelwacht en werd er flink reclame gemaakt voor de Jeugdvogelwacht. We hadden ook een quiz in elkaar gezet. Het publiek moest door een telescoop kijken naar tien vogelprenten. Op een blaadje moesten ze aangeven welke tien vogels ze dachten te zien. Als beloning kreeg elke deelnemer een set kaarten. Deze kaarten zijn ons gesponsord door de provincie en hadden als thema: vogels, dieren, insecten, planten en landschappen.

Helaas viel het weer zwaar tegen, zoals de meesten wel gemerkt hebben. Toch waren er nog zo'n 2.500 bezoekers geweest. Ondanks alles kunnen we terugzien op een geslaagd festijn. Hopelijk dat volgend jaar zonniger weer ons vergezelt en dan waarschijnlijk op Oss terrein.

Jan-Willem Hermans

Het Bruujssel, oktober 2010

In het jaar van de huisvesting: aandacht voor ‘de Huismus’

De mus is zo algemeen dat er maar weinig aandacht voor is. Dat is tegenwoordig anders.

Sinds 5 november 2004 staat de Huismus op de Rode lijst van Nederlandse bedreigde broedvogels.

De Huismus gaat in aantal achteruit, dat is inmiddels algemeen bekend. Er is niet één reden aan te

wijzen waarom de Huismus in aantal achteruit gaat. Hoewel de Huismus een uitgesproken cultuurvolger is en bovendien uitermate veelzijdig, is de Huismus eigenlijk een veeleisende soort. Vanzelfsprekend heeft elke soort, zo ook de Huismus, zijn eigen specifieke wensen. Tot voor kort was de soort echter zo algemeen dat niemand daar bij stilstond. Als één van de factoren ontbreekt, zullen er geen mussen zitten. Alleen het aanbrengen van nestgelegenheid is niet voldoende. Geschikt Huismussenhabitat bestaat uit de volgende elementen:

- *Ruim voldoende nestgelegenheid;*
- *continu voedsel in de directe omgeving van dekking;*
- *voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen;*
- *evergreens in hagen of gevelbegroeiing;*
- *zandbad;*
- *water.*

Alle voorzieningen dienen dicht bij elkaar te liggen, bij voorkeur binnen een straal van een paar honderd meter. Bovendien spelen groeps grootte en uitwisseling tussen verschillende groepen een belangrijke rol. Geïsoleerde populaties van minder dan tien paar zullen in de regel verdwijnen.

Huismussen verplaatsen zich doorgaans over geringe afstand. Nieuwe gebieden, of oude gebieden die weer geschikt zijn, moeten binnen de actieradius van de Huismus liggen. In veel gevallen zullen de voorzieningen voor Huismussen helemaal geen ruimte innemen. Het gaat dikwijls immers om keuzes die mensen maken in de inrichting van hun eigen leefomgeving. De eerste voorwaarde voor de aanwezigheid van mussen, is de aanwezigheid van mensen.

Nestgelegenheid

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. Ze nestelen ook wel in nestkasten en bij hoge uitzondering wordt zelfs een bolvormig nest gebouwd, bijvoorbeeld in een dichte struik of tussen dakbalken. Het verdwijnen van nestgelegenheid is niet de enige, maar wel een belangrijke oorzaak van de achteruitgang van de Huismus. Eeuwen lang heeft de mens de Huismus onbedoeld een ruime keuze aan nestmogelijkheden geboden in gebouwen en huizen, met name onder daken. Vanaf 1992 is men, middels artikel 3.115 van het Bouwbesluit, verplicht om gaten groter dan tien mm dicht te maken. Dit gebeurt onder daken door middel van het aanbrengen van vogelschroot. Vogelschroot, officieel vogel- en muiswering, maakt daken ontoegankelijk voor vogels waarbij de voor het dak noodzakelijke ventilatie gewaarborgd blijft. De ventilatie onder de dakpannen, die belangrijk is voor conditie van het verplichte isolatiemateriaal, werd in hoge mate belemmerd door de aanwezigheid van mussennesten. Het is duidelijk niet de bedoeling dat dieren de constructie van een gebouw binnen kunnen dringen.

Huisman (mannetje)

Huisman (vrouwje)

Het is derhalve de gebouweigenaar die beslist of een gebouw nestgelegenheid zal bieden aan vogels. Deze efficiëntie in de bouw heeft technische voordelen, maar heeft ook, als belangrijke keerzijde, een onbedoelde bijdrage geleverd aan het verdwijnen van de Huismus. Sinds de invoering van het bouwbesluit is in meer dan honderdduizend Nederlandse woningen vogelschroot geplaatst. Uiteindelijk zullen alle pannendaken ongeschikt zijn als nestplaats voor de Huismus. Een opening in een muur of een dak mag echter best breder zijn de tien mm, mits deze opening maar niet in verbinding staat met de binnenruimte. Als een alternatief voor vogelschroot is daarom de Vogelvide ontwikkeld door de firma Comfortdak in samenwerking met Vogelbescherming Nederland. Dit bouw materiaal voldoet bouwtechnisch en juridisch aan dezelfde eisen als vogelschroot, maar maakt de onderste rij dakpannen juist geschikt als nestplaats voor Huismussen en andere kleine vogels. De Vogelvide is specifiek ontwikkeld voor hellende daken.

Vogelvide voor hellende daken

In de regel moeten Huismussen erg wennen aan veranderingen in hun leefomgeving. De vraag was dan ook: “Wordt de Vogelvide als nieuwe nestmogelijkheid geaccepteerd?” Daarom werd de Vogelvide gedurende twee broedseizoenen getest. Huismussen blijken in staat om in de vogelvide eieren uit te broeden en jongen te voeren, luidde de conclusie van deze testperiode. Door dit bemoedigende resultaat heeft Vogelbescherming Nederland besloten het concept te laten ontwikkelen tot een eindproduct. De Vogelvide wordt geproduceerd door Monier B.V. en onder andere geleverd door de winkel van Vogelwacht Uden. De Vogelvide bestaat uit zes stukken van een meter en twee eindstukken voor de prijs van € 155,-. In beperkte mate maken Huismussen ook gebruik van nestkasten. Nestkasten voor Huismussen zijn waarschijnlijk alleen zinvol in gebieden waar voldoende nestgelegenheid ontbreekt. Huismussen staan bekend als koloniebroeders. Een lokale populatie bestaat doorgaans uit verschillende subkolonies, kleine clusters van nesten. Het ophangen van nestkasten kan nuttig zijn, maar het ophangen van één nestkast is zinloos. Zoals eerder gezegd: Huismussen zijn bijzonder creatief in het vinden van een nestplaats. Maar als de andere biotoopeisen van de Huismus in de omgeving ontbreken, ontbreekt ook de Huismus.

Biotoopeis van de Huismus

- Ruim voldoende nestgelegenheid in geschikt biotoop.

Voedsel

Huismussen hebben een zeer gevarieerd menu, de voedselkeuze wordt vooral bepaald door wat lokaal aanwezig is. Toch speelt voedselkeuze een cruciale rol in de overleving van de soort. Beplanting, vooral het soort groen en de kwaliteit ervan, is bepalend voor het succes van de Huismus. Sierbeplanting en groenblijvende struiken worden wel gebruikt als dekking, maar worden gemeden als voedselbron.

Voedselbiotoop en broedsucces

Huismussen zitten bij voorkeur op plaatsen waar een constant voedselaanbod is. Volwassen Huismussen voeden zich met allerlei lokaal aanwezig voedsel. Natuurlijke voedselbronnen zijn de zaden van inheemse planten zoals: varkensgras (verwant aan boekweit), melganzevoet, straatgras en vogelmuur. De term ‘overhoekjes’, die vaak in relatie met Huismussen wordt gebruikt, doelt op plekken waar dergelijke inheemse planten blijven staan. Deze planten, door velen beschouwd als onkruid, leveren niet alleen zaden, maar hierop zitten bladluizen die het belangrijkste voedsel zijn voor de jongen in de eerste twee weken van hun leven (de nestfase). Bij onvolwassen Huismussen bestaat 70% van het menu uit dierlijk voedsel. In de rest van hun leven zijn Huismussen weinig kieskeurig als het om eten gaat. Bij volwassen mussen is het aandeel dierlijk voedsel slechts 7%. Aanwezigheid van ongewervelde dieren in het broedgebied is bepalend voor het broedsucces van de Huismus. Bij een tekort aan bladluizen en andere langzame kleine insecten neemt het broedsucces van de Huismus af. Het stedelijk groen is tegenwoordig vaak afwezig en indien aanwezig van dergelijk gekunsteld hoge kwaliteit dat bladluizen ontbreken. Vaak gaat het om uitheemse plantensoorten, waar inheemse insectensoorten niet op kunnen leven. De kans op overlijden is groter als een hoog percentage plantaardig voedsel aan de jongen is gegeven in de nestfase.

Biotoopeis van de Huismus

- Continu voedsel in de directe omgeving van dekking;
- voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen.

Veiligheid

Dekking

Voldoende dekking is een derde essentieel onderdeel van het Huismussenhabitat. Een dichte groene heg is het best. Een begroeide gevel of schutting is ook goed, bij voorkeur met een altijd groene plant zoals klimop; een dichte bosrank (clematis), bruidssluier of kamperfoelie is ook prima. Maar ook hierin is de Huismus weinig kieskeurig. Zelfs loze ruimtes in gebouwen, beelden en andere open constructies worden gebruikt als schuilplaats mits er een vrije aanvliegroute is en de rest van de omgeving voldoet aan de wensen van de mus. Sierbeplanting en groenblijvende struiken worden wel gebruikt als dekking en kunnen dus een belangrijke plek innemen in het leefgebied van de Huismus. De evergreens van de sierbeplanting worden echter niet gebruikt als voedselbron. De Huismus zoekt zijn voedsel bij voorkeur slechts enkele meters uit de dekking. Één enkele struik kan strategisch zeer belangrijk zijn voor een lokale populatie als uitvalsbasis naar een goede voedselbron.

Groepsgrootte

Veiligheid van de Huismus wordt niet alleen bepaald door dekking, maar in hoge mate door de groep. Veel essentiële handelingen zijn bij de mussen collectieve gebeurtenissen, zoals: balts, hygiëne en fourageren. De rol van de sociale processen mag niet worden onderschat. Bij voorbeeld: baltsende Huismus mannetjes blijken succesvoller in een groep van tien of meer individuen dan wanneer zij alleen zijn of in een klein groepje. Voor de hygiëne is het noodzakelijk dat zowel een water- als een zandbad aanwezig is. Deze mogen nooit te ver uit de dekking liggen. Een zandbad ontstaat haast vanzelf in geschikt biotoop onder dichte groene hagen waar nauwelijks regen valt.

Predatie

Synchroon met de achteruitgang van de Huismus uit het stedelijk gebied, heeft de Sperwer het stedelijk gekoloniseerd. In de binnenstad Amsterdam bleek 90% van de prooitoevoer op een sperwernest te bestaan uit Huismussen. De Sperwer heet in het Engels niet voor niets sparrowhawk (mussenhavik). Het broedsucces van de Sperwer is hier alweer over het hoogtepunt heen, mogelijk speelt de snelle afname van de Huismus hierin een rol. Predatiedruk was in de hoogtijdagen van de Huismus waarschijnlijk veel groter dan nu. Soorten als Torenvalk en Kerkuil nestelden in het begin van de twintigste eeuw tot in het hart van de grote steden en voedden zich daar voornamelijk met Huismussen.

Biotoopeis van de Huismus

- voldoende dekking en groepsgrootte;
- zandbad en water.

Deels overgenomen uit actieplan Huismus van
Vogelbescherming Nederland

Jacques Raats

Huismus (foto: Ron van Rossum)

Runde, een uniek vogeleiland

Eindelijk konden we onze zomervakantie naar Noorwegen boeken. Via Oad reizen hadden we een veertiendaagse rondreis door Noorwegen (Grand Tour) gereserveerd. Weken van voorbereiding gingen er aan vooraf. De hotels (inclusief ontbijt en warm eten) zaten in de boeking. Heerlijk, zo konden we ons volledig op de reis concentreren. De start van de tour was in Oslo, waar vandaan we via schitterende doorgaande wegen richting kust rijden en van daar, via de fjordenroute, naar het noorden met Trondheim als hoogste punt (naar de Noordkaap is nog zo'n 1.700 kilometer verder)! Vervolgens via de hoogvlakte door het binnenland weer terug naar Oslo. In totaal hebben we ruim 5.500 kilometer gereden, wat geen moment verveelde. De keuze om op onze heenreis via het vasteland van Zweden naar Oslo te rijden (ca. 1.375 km.) was geen verkeerde. Je kunt in Noorwegen en Zweden (max. 110 km) goed doorrijden; het is er immers niet zo druk als in Nederland en Duistland. Het ontstressen begint dus al wanneer je bij Malmö de Zweedse grens passeert. Hoewel..., net nadat we op onze tweede reisdag goed en wel in Zweden waren, werden we op de snelweg (E6) ingehaald door een (wat grotere) Volvo. Wat schetste onze verbazing dat deze, in het voorbijgaan, plotseling begon te slingeren, een pirouette maakte en vervolgens enkele keren over de kop sloeg. Sjan kon onze auto nog net op tijd tot stilstand brengen. Hevig geschrokken constateerden we dat de betreffende vrouw (ze zat alleen in de auto) het er zonder noemenswaardige kleerscheuren vanaf gebracht had. 'Een geluk bij een ongeluk'. Na ongeveer drie kwartier werd de snelweg weer vrijgegeven en konden wij onze reis voortzetten. Het heeft daarna nog heel wat uren geduurd voordat we ons vakantiegevoel weer enigszins terugkregen.

Ongeluk op de snelweg E6 (Malmö-Göteborg)

Vogeleiland Runde

We hadden tijdens de voorbereiding van deze reis de te rijden route ingekleurd op de landkaart van Noorwegen. Ook de verschillende natuurgebieden (Nationale Parken), mooie steden, dorpen maar ook bergen, fjorden, gletsjers, hoogvlaktes, watervallen, sneeuw, bossen en zee wilden we gaan bezoeken en hadden we van te voren op Internet opgezocht en uitgeprint. Eén van onze reisdoelen was het vogeleiland Runde (ca. 5 x 3 km). Hier broeden jaarlijks ongeveer 600.000 vogels, verspreid over het eiland. Het eiland Runde ligt aan de westkust van Noorwegen en ten zuidwesten van Ålesund. Het meest opvallend is de enorme vogelrots, de zuidelijkste van Noorwegen. Papegaaiduikers, Grote Jagers, Jan van Genten en Zeearenden schijnen hier in grote aantallen voor te komen. Papegaaiduikers zijn hét symbool van Runde. Het is door hun 'tamheid' en koddige gedrag één van de meest geliefde dieren van het eiland. Ze leven voornamelijk ten noorden van de Poolcirkel en zijn verzot op glasaaltjes. Runde herbergt de grootste kolonie Papegaaiduikers van Zuid-Noorwegen, ongeveer honderdduizend broedparen. De beste tijd om de Papegaaiduikers te zien op Runde is van half april tot en met half juli. Daarna wordt het steeds minder. Ze nestelen in diepe, zelfgegraven holen, boven aan de steile hellingen van de kliffen. De beste tijd om ze te zien is 's avonds tegen de schemer. Overdags verblijven ze op zee!

Woensdag 4 augustus 2010 (dé dag)

Eindelijk was het dan zover! Vanuit ons hotel in Ålesund zouden we vandaag Runde met een bezoek vereren. ‘Bepakt en bezakt’ (thermos-/theekan gevuld) rijden we in de loop van de ochtend naar Runde. Via een ferry (veerboot) en diverse spectaculaire bruggen (per keer één auto over de brug!) komen we op de parkeerplaats van Runde aan. Sinds 2008 is er een nieuwe weg aangelegd, waarmee het eiland een directe verbinding met het vaste land heeft. Na een stevige picknick beginnen we aan een steile wandelweg en bereiken na zo’n twee uur ‘ploegen en zweten’ de top van het eiland. Wat is het hier ongelooflijk mooi en wat een schitterend uitzicht!

Grote Burgemeester (juveniel)

Onderweg naar boven scheerden de Grote Jagers boven ons hoofd. We hadden ons laten vertellen dat ze, tijdens het broedseizoen, mensen (tot bloedens toe) kunnen verwonden. Gelukkig waren ze ons gunstig gezind. Die dag was het behoorlijk warm, het zweet gutste langs mijn gezicht naar beneden. Maar..., de gedachte aan Papegaaiduikers maakte veel goed en gaf weer extra energie om de zware tocht naar boven te vervolgen. In te verte zagen we nog enkele Raven (een soort die je in Nederland bijna niet meer tegenkomt). Ook Bonte Kraaien in overvloed; de bij ons ‘gewone’ Zwarte Kraaien zijn daar weer in de minderheid. Sjan ontdekte op een klif een Alk. Eindelijk zijn we dan boven aan de top, je hart bonst in je keel. Een adembenemend uitzicht valt ons ten deel. De weidsheid en de stilte, met in de diepte onder je een grote kolonie Jan van Genten. Het zijn er zeker duizenden, dicht op elkaar gepropt op richels en rotsspleten. Honderden vlogen op dat moment af en aan, het was een gekrijs van jewelste. Zoveel had ik er nog niet bij elkaar gezien. Tijdens de Waddenexcursie in het najaar is het toch vaak ‘puntjeswerk’ en ben je blij wanneer je er ééntje (of meer) mooi in de telescoop of verrekijker kunt krijgen.

Papegaaiduikers

Maar waar zijn dan toch de Papegaaiduikers? We klampten enkele vogelaars uit Boxtel aan. Ze kwamen zojuist van het ‘Vogeluitkijkpunt Lundeura’ en hadden geen enkele Papegaaiduiker kunnen ontdekken. “Het zal toch niet waar zijn”, reageerde ik teleurgesteld. “Zijn we daarvoor helemaal hier naartoe gekomen!” Misschien zijn we toch te laat in het seizoen of moeten we ’s avonds terugkomen? Om praktische redenen kun je nu eenmaal niet alles plannen in het leven. Hoe graag je dat ook zou willen. ‘De natuur laat zich immers niet sturen’, is een bekend gezegde. Uiteindelijk hebben we het, dus zonder Papegaaiduikers, met de andere ‘schoonheden’ van het eiland moeten doen. Nadat we nog wat mooie foto’s hadden gemaakt, begonnen we aan de terugtocht. Dat loopt altijd gemakkelijker in de afdaling, dat dacht ik tenminste. Totdat, één onachtzaamheid, mij deed beseffen dat de zwaartekracht het altijd van mij wint. Oeps, daar ging ik onderuit (zie foto). Gelukkig bleef mijn (foto)apparatuur zonder schade en... de wasmachine deed de rest. Na een voorspoedige autorit (inclusief overtocht met de ferry) kwamen we ’s avonds moe maar voldaan weer terug in ons hotel.

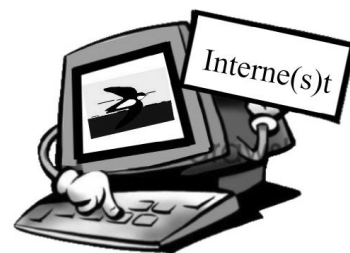
Te snelle afdaling!

De volgende morgen weer vroeg op, op weg naar ons volgende hotel in Trondheim.

Peter Noy

Interne(s)t

Het internet afstruinend ben ik weer veel informatie tegengekomen. Hierbij enkele naar mijn mening interessante sites die een bezoek meer dan waard zijn:

2007/2008 was het internationaal pooljaar. Op www.pooljaar.nl is hierover veel te zien. Kleine filmpjes en veel informatie over het noordpoolgebied. Zo zijn er op Spitsbergen 16 brandganskuikens opgevoed en gevolgd. Vooral over voedselopname is men veel te weten gekomen. Leuke site waar je uren zoet mee kan zijn.

Op www.vogelgidsmobiel.nl wordt informatie gegeven om vogelgegevens op de mobiele telefoon of op PDA te zetten. Het is echter niet gratis, voor € 10,- krijg de gegevens per E-mail toegestuurd. Ik heb echter in de wandelgangen gehoord dat er binnen de club al een gratis programma te verkrijgen is.

Op www.birdsounds.nl zijn ook veel geluiden te verkrijgen die op het mobieltje of PDA gezet kunnen worden.

De site www.opzijnbest.nl heeft een verwijzing naar vogel of vogelaar. Op de site die je dan ziet worden weer veel sites aangegeven over vogelwerkgroepen (Vogelwacht Uden wordt ook vernoemd), maar ook sites over vogelfotografen, reizen e.d.

Het komend jaar gaan we naar Bulgarije. De site probirder.com geeft informatie over vogels in Oost-Europa en dus ook Bulgarije.

We zijn nog steeds van plan enkele zwaluwtillen te plaatsen. Op www.zwaluwtil.nl is veel informatie te zien over het bouwen en plaatsen van zo'n til.

Nog meer informatie over zwaluwen is te zien op www.zwaluwen.info. Alle zwaluwen en de Gierzwaluw worden hier besproken en aangegeven welke beschermingsmaatregelen er genomen kunnen worden. Er is nog geen doorlink naar onze site over het bouwen van een oeverzwaluwwand. Inmiddels hebben we de makers van de site op geattendeerd, zodat waarschijnlijk over een tijdje ook een doorlink te zien is.

Op www.fact-index.com/t/ti/timeline_of_ornithology.html is over de geschiedenis van de ornithologie veel te lezen. Een soort wikipedea-achtige site. Zo lezen we dat Coenraad Jacob Temminck, directeur van het Leidse nationaal museum in 1858 een standaardwerk schreef over de vogels in Europa.

Indien jullie bij het afstruinen van het internet leuke vogelzaken tegenkomen, hoor ik dat graag. Tips zijn van harte welkom. Mail dit a.u.b. naar: info@vogelwachtuden.nl.

Jan-Willem Hermans

Kortbek Zeekoet (foto: Marc Gottenbos)

Herintroductie Grauwe Klauwier in de Maashorst

‘Opmars populatie Grauwe Klauwieren vanuit Zuid-Limburg’

Onder grote publieke belangstelling heeft Ruud van Dongen, medewerker van de Provincie Limburg, donderdag 16 september jl. een pleidooi gehouden voor de herintroductie van de Grauwe Klauwier in de Maashorst. Tijdens deze informatieve lezing werden concrete oplossingen aangedragen die ertoe bijdragen dat deze kritische struweelvogel weer als broedvogel terugkomt in onze regio. “Recentelijke broedgevallen in ‘de Groote Peel’ tonen aan dat dat niet lang meer kan duren”, aldus een gedreven Van Dongen.

De Grauwe Klauwier, is het afgelopen jaar tot ‘Natuurambassadeur van de Maashorst’ gekozen. “Deze struweelvogel laat zich lastig inventariseren en kan gezien worden als een belangrijke graadmeter voor de biodiversiteit van een natuurgebied. Na een sterke terugval, sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw, zien we de laatste jaren in Zuid-Limburg een forse toename van het aantal territoria. In nauwe samenwerking met de Stichting Bargerveen in Drenthe, waar ook een grote populatie aanwezig is, hebben we tientallen jonge klauwieren van een kleurring voorzien. Hiermee kan men de verspreiding en uitbreiding van de soort beter volgen”, verklaart Van Dongen. Tijdens deze leerzame avond waren verschillende vertegenwoordigers van omliggende gemeentes, provincie Noord-Brabant en natuurverenigingen aanwezig om de enthousiasmerende suggesties van Ruud van Dongen in de juiste context te plaatsen en waar mogelijk om te zetten in toepasbaar beleid voor de Maashorst.

***Grauwe Klauwier
(foto: John Hermans)***

Biodiversiteit

Volgens Steven Montfoort, beleidsmedewerker Natuur en Landschap van de Provincie Noord-Brabant is het doel van dit project de teruggang in biodiversiteit in de Maashorst te stoppen. “Dit project is een aanvulling op de eigen gemeentelijke aandacht voor biodiversiteit, wat staat voor de rijkdom aan leven om ons heen”, weet Montfoort. Aan het einde van de avond gaf Jos van der Wijst van de Stuurgroep Maashorst een korte toelichting op de tot nu toe behaalde resultaten. Met gepaste trots liet hij de toehoorders het rapport ‘Actieplan Grauwe Klauwier’ zien. “Ik heb een tijdje terug twee jonge Grauwe Klauwieren in de omgeving van de Grensweg aangetroffen. Dat geeft de burger moed en is voor ons een extra stimulans om dit plan om te zetten in tastbare resultaten”, sluit Van der Wijst strijdvaardig af.

Voor meer informatie kan men contact opnemen met:

Jan-Willem Hermans,
Voorzitter Vogelwacht Uden,
telefoon: 0413-269804.

Peter Noy

Grauwe Klauwier (foto: Marc Gottenbos)

Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.

HET BESTUUR

Het bestuur verzorgt de algehele coördinatie van de vereniging, zij stimuleert tal van activiteiten en legt contacten met derden. Tevens organiseert het bestuur de ledenactiviteiten, zoals excursies, cursussen en dialezingen. Genoemde activiteiten worden mede uitgevoerd door middel van een aantal werkgroepen, te weten:

WERKGROEP INVENTARISATIE

De werkgroep Inventarisatie organiseert diverse vogeltellingen in de Maashorst. Genoemde inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied. De verkregen informatie wordt ter beschikking gesteld aan het SOVON, Staatsbosbeheer en Gemeentes. Zij gebruiken de informatie ten behoeve van beheersplannen voor de Maashorst en de Wijstgronden.

Coördinator Arend Vermaat, telefoon: 0413-377116

WERKGROEP OEVERZWALUWEN

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwenwand op de voormalige grindafgraving "Hemelrijk" te Volkel. Men houdt zich bezig met de inventarisatie en registratie van de daar broedende oeverzwaluwen. Daarnaast wordt regelmatig onderhoud uitgevoerd aan de oeverzwaluwenwand en observatiehut. Op verzoek is een gratis brochure verkrijgbaar met daarin alle details over de bouw e.d.

Coördinator Marc Poulussen, telefoon: 0413-274046

WERKGROEP UILEN

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Momenteel heeft de werkgroep de beschikking over ca. veertig kerkuilenkasten, die verdeeld zijn over Uden, Volkel/Odiliapeel en Boekel/Venhorst. Alle broedgegevens worden geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Daarnaast het geven van advies aan belangstellenden.

Coördinator John Opdam, telefoon: 0413-255179

WERKGROEP NESTKASTEN

Deze werkgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name holenbroeders, zoals Koolmees, Pimpelmees en Zwarte Mees, Gekraagde Roodstaart, Vliegenvanger etc. Dit gebeurt door diverse soorten nestkasten te maken en op geschikte locaties te bevestigen. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over zo'n zeshonderd nestkasten. Tevens het inventariseren en administreren van broedgevallen.

Coördinator Leo Ballering, telefoon: 0413-368248

WERKGROEP STOOTVOGELS

Naast het inventariseren van een zestal soorten stootvogels, welke in de Maashorst voorkomen, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van nestkasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is het doorgeven en assisteren bij het ringen van de jongen ook een taak van de groep. Het betreft hier voornamelijk de Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Wespandief en Boomvalk.

Coördinator William van der Velden, telefoon: 0413-343308

WERKGROEP CLUBBLAD / PUBLICITEIT

Een belangrijk communicatiemiddel binnen de Vogelwacht is "Het Bruuijsel". Dit clubblad wordt viermaal per jaar uitgebracht in een oplage van ca. 300 exemplaren. Hierin is veel te lezen over de diverse activiteiten binnen de vereniging. Verder verzorgt de werkgroep alle publiciteit rondom de activiteiten die op touw worden gezet. Dit resulteert in diverse berichtgevingen in de dag- en weekbladen, kabelkranten, radio en televisie.

Coördinator Peter Nov, telefoon: 0413-251691

WERKGROEP VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER UDEN

Deze werkgroep is een gezamenlijke activiteit van het I.V.N. en Vogelwacht Uden. Zij houdt zich bezig met behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven. Tevens maakt het V.L.U. onderdeel uit van de Stichting Udense Kersenboomgaard. Zij onderhoudt een kersenboomgaard aan de Patrijsweg te Uden.

Coördinator Willem Peters, telefoon: 0413-252529

WERKGROEP JEUGDVOGELWACHT UDEN E.O.

De Jeugdnatuurgroep is een zelfstandige werkgroep binnen Vogelwacht Uden. Zij is bedoeld voor jongeren tussen de tien en vijftien jaar en heeft als doel de jeugd kennis te laten maken met alle facetten van de natuur. Een keer per maand op zaterdagmorgen trekt men het veld in om naar vogels te kijken, bomen te herkennen of paddenstoelen te zoeken. Men tracht het besef en waardering voor de natuur bij de jeugd te vergroten.

Coördinator Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586

WERKGROEP SENIOREN.

Een actieve groep senioren binnen de Vogelwacht die iedere maandagmorgen in de Maashorst gaat wandelen voor het sociale contact maar ook om van de natuur (flora en fauna) te genieten. Daarnaast wordt assistentie verleend bij het maken van diverse soorten nestkasten en helpt men mee met de verschillende werkgroepen. Ook wordt ondersteuning verleend bij het uitvoeren van inventarisatiewerkzaamheden. De minimum leeftijd voor deelname is 55 jaar.

Coördinator Johan van Rosmalen, telefoon: 0413-707745

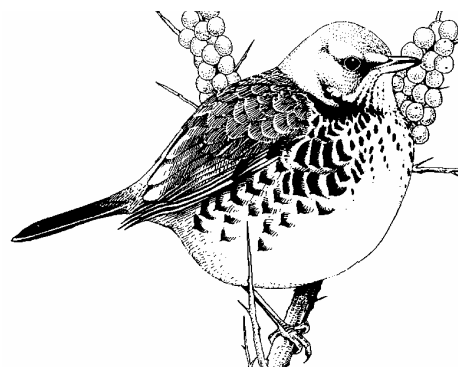
WERKGROEP NATUUR & MILIEU

Een gezamenlijke werkgroep met het IVN-Uden. Het doel van deze werkgroep is om natuur- en milieuplannen van bijvoorbeeld de Gemeente Uden of provincie te toetsen en van commentaar te voorzien. Kansen en bedreigingen op natuurgebied worden besproken en waar nodig actie ondernomen. Daarnaast wordt onder andere flora- en faunaonderzoek verricht in de verschillende natuurgebieden met als doel het geven van beheeradviezen.

Coördinator Albert van Rosmalen, telefoon: 0413-260126

Doe mee en meld je aan!

Iedere werkgroep kan wel extra hulp gebruiken. 'Vele handen maken immers licht werk'. Wanneer je interesse hebt om mee te doen of eerst meer informatie wilt hebben, neem dan telefonisch contact op met de desbetreffende werkgroep-coördinator. Zij staan je graag te woord (alvast bedankt)!

Vogelwacht - Winkel

Kijk eens goed in de winkel van de Vogelwacht. Mogelijk kunt u iemand verrassen met één van de onderstaande cadeaus en/of praktische middelen. U steunt daarmee tevens het werk van Vogelwacht Uden e.o. Neem a.u.b. contact met mij op, telefoon: 0413-369388.

Meer willen weten over vogels? De winkel kan u daarbij helpen:

• Atlas van de vogeltrek	€ 20,00
• Arendsoog	€ 12,00
• Creatief vogels fotograferen	€ 17,00
• De dwergganzen van Anjum	€ 17,00
• De kiekendieven van Oldambt	€ 19,00
• Dieren fotograferen	€ 17,00
• Erfvogels in beeld	€ 3,50
• Handboek vogels kijken	€ 18,00
• Handboek Vogels van Nederland	€ 20,00
• Herkenning van roofvogels in het veld	€ 12,00
• Ik zie ze vliegen	€ 10,00
• Nesten in beeld	€ 3,50
• Klein kanoetenboekje	€ 8,00
• Kraaienbende	€ 11,00
• Langs Weinddupper en Schrijverke (UITVERKOCHT)	€ 19,95
• Mus	€ 11,50
• Nieuwe zakgids Vogels	€ 10,00
• Nieuwe zakgids Vogels (nieuwe druk)	€ 12,00
• Roofvogels van Nederland	€ 19,50
• Tuinvogels in beeld	€ 3,50
• Uilenvlucht	€ 10,00
• Veldgids Roofvogels	€ 25,00
• Veldkijker	€ 12,00
• Vogels in en rond de tuin	€ 10,00
• Vogels, lichaamsbouw en gedrag	€ 24,99
• Vogels over de vloer	€ 17,00
• Vogels van Europa ANWB (nieuwe druk)	€ 25,00
• Vogels van maand tot maand	€ 11,50
• Vogels voor elke dag	€ 10,00
• Vogels zien en horen	€ 10,00

CD's en DVD's:

• Cd's met vroege vogelzang Nico de Haan, vogels rond het huis	€ 11,00
• Cd's met vroege vogelzang 2 Nico de Haan, vogels van bos, hei en wei	€ 11,00
• Cd's met vroege vogelzang 3 Nico de Haan, vogels van plas en moeras	€ 11,00
• DVD Herken onze Uilen	€ 11,00
• DVD Onze weidevogels	€ 17,00
• DVD Onze zwanen en wilde ganzen	€ 17,00
• DVD Onze eenden	€ 17,00
• Vogels rondom ons huis	€ 17,00

Nestkasten:

- Metz€ 7,00

Verrekijkers:

- Bresser Hunter 8x40€ 30,00
- Outdoor / Olivon Pro Phase 10x50€ 109,00
- Optisan OH PRO-PC 8x42€ 155,00
- Outdoor / Olivon Club Pro Phase 8x42/Ovilon€ 95,00

Andere artikelen:

- Vogelwacht Uden sticker€ 0,00
- Mooie geborduurde Vogelwachtsticker (geel/blauw embleem)€ 1,00
- Vogelwachtspeeldje (een 'must' voor leden)€ 5,00
- Vogelwacht Uden cap€ 4,00
- Riemenstelsel voor kijker of fototoestel€ 12,00
- Voedersilo metaal 20 cm hoog€ 9,00
- Voedersilo metaal 35 cm hoog€ 13,00
- Voedersilo metaal 52 cm hoog€ 18,00
- Voederhuis€ 10,00
- Observatietent€ 70,00
- Pluche vogels, Roodborst of Winterkoning€ 5,00
- Webcam€ 9,99
- Vogelwacht verjaardagskalender€ 5,00

Nieuwe boeken in de winkel

De nieuwe ANWB vogelgids is uit en natuurlijk in de winkel aanwezig voor vijftientig euro. De nieuwe of herziene uitgave is vijftig pagina's dikker en beschrijft ruim achthonderdvijftig vogelsoorten. Verder is er een soortenlijst aanwezig met de namen van de vogels in Latijn, Nederlands, Engels, Frans en Duits om de communicatie met buitenlandse vogelaars te vergemakkelijken.

Omstreeks oktober 2010 komt er een herdruk op de markt van het boek **Vogelsporen**. In het verleden heeft 'de Winkel' stad en land afgespeurd om nog exemplaren te verkrijgen. Nu is er een herdruk door de toenemende vraag naar het boek. In het boek **Vogelsporen** wordt beschreven welke vogel welke sporen achterlaat. Dit kunnen prooiresten, vraatsporen, pootafdrukken, veren, botresten, eierschalen enzovoort zijn. Het is een gebonden boek van driehonderdzesendertig bladzijden en 15,2 x 23,4 cm groot. De advies verkoopprijs is € 29,95. Bij voldoende belangstelling zal het boek in de winkel verkrijgbaar zijn voor twintig euro. Laat het even weten als je belangstelling hebt.

Suggesties met betrekking tot aanpassing en/of uitbreiding van het winkelassortiment zijn welkom.

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Jacques Raats

Maasstraat 65 te Veghel

Telefoon: 0413-369388 (voor afspraak van tevoren even bellen)

Kijk ook eens op www.vogelwachtuden.nl en klik op 'algemeen', daar vind je de winkel.

Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?

Vogelwacht Uden e.o. (en omgeving) is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Directe bescherming van vogels en hun biotoop.
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid voor vogels.
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek.
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten m.b.t. vogelstudie en inventarisatie.

Om de doelstellingen te realiseren worden tal van activiteiten georganiseerd, waaronder:

- Publiekswandelingen zowel in het Udense Maashorstgebied als de omliggende dorpen.
- Excursies naar waardevolle natuurgebieden in Nederland en ook daarbuiten.
- Film- en dia-avonden in het eigen clubgebouw, de Groenhoeve.
- Vogelcursussen voor leden en niet-leden.
- Houden van lezingen voor scholen, verenigingen en instanties.
- Geven van voorlichting op tentoonstellingen en open zondagen.
- Verzorgen van publicaties in diverse media en tijdschriften.

Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijke hulp aan de vogels door middel van:

- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten (zang-, stootvogels en uilen).
- Herstel en beheer van kleinschalige natuurgebieden in Uden en omgeving.
- Beheer en onderhoud van de kunstmatige oeverwaluwenwand op het Hemelrijk.
- Het plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels.
- Wintervoeding aan vogels in nood (in geval van strenge en langdurige vorst).

Andere activiteiten van de Vogelwacht zijn:

- Het inventariseren van diverse (broed)vogelsoorten in het Maashorstgebied.
- Het opstellen van beleidsplannen en aanbevelingen ten aanzien van Gemeentes en Overheden om zodoende voor de belangen van de natuur en in het bijzonder de vogels op te komen.
- Ten behoeve van Vogelwacht Uden, I.V.N.-Uden en de Kinderboerderij het exploiteren en onderhouden van het gezamenlijke onderkomen, de Groenhoeve.
- Het plaatsen van schuil- en observatiehutten.
- In samenwerking met het I.V.N.-Uden actief deelnemen aan het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (V.L.U.). Het behouden en herstellen van kleine landschapselementen in Uden e.o.
- Het samenstellen en uitgeven van een eigen verenigingsblad "Het Bruuijsel".

Vogelwacht Uden werkt samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:

- Inventarisaties, waaronder het Broedvogel Monitoring Project (B.M.P.), wintervogeltellingen en de Vogeltrek-teldag in de Maashorst.
- Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, kerkuilen en zangvogels.
- Controle op de naleving van de (nieuwe) Vogelwet.

Wilt u actief meedoen of een financiële bijdrage geven?

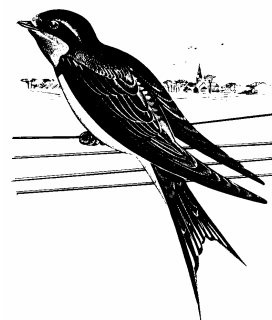
- De jaarcontributie bedraagt € 14,- per persoon.
- Gezinsleden betalen € 6,-.
- Het éénmalig inschrijfgeld bedraagt € 2,50.
- Per adres ontvangt men ieder kwartaal "Het Bruuijsel".

Voor inlichtingen en lidmaatschap:

- Secretariaat: Liesbeth Verkaar, Oliemolenstraat 53 - 5402 LH UDEN.
Telefoon: 0413-265397 of E-mail: info@vogelwachtuden.nl

Website Vogelwacht Uden: www.vogelwachtuden.nl

Clubgebouw: De Groenhoeve, Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij). Telefoon: 0413-250047.

Nobru.....

TECHNISCH PERSONEEL BV

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

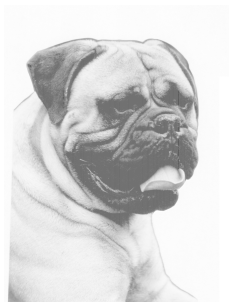
Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610
Fax: 0413-243615
E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

premium honden & katten voeders,

ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!

www.4feedt.nl

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 28,80
20 kg Superieur Krokante brok:	€ 25,20
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 27,10
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 34,10
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 23,95
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 18,50

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

Kijk eerst op www.4feedt.nl voor de openingstijden!!

Meer informatie en VOORDELIG on-line shoppen (> 1.000 artikelen):

www.4feedt.nl

Of vraag een folder aan: 0413 - 266 398

 De Kleuter
tuincentrum

Uw tuinvakman

Alle tuinartikelen, tuinontwerp,
aanleg en onderhoud van tuinen

Tuincentrum De Kleuter
Goorkensweg 1 - UDEN

Telefoon: (0413)261078

Fax: (0413)252323

E-mail: info@dekleuter.nl

Internet: www.dekleuter.nl

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN

Telefoon: 0413-260907

Internet: www.libris.nl

E-mail: bertheijden@libris.nl

Gordijnen
vloerbedekking
binnenzonwering
raamdecoraties
enz.

Neringstraat Oost 7-9
5401 GM Uden
Tel.: 0413-250510
Fax.: 0413-247210

www.vloerenraam.nl

Een huiscollectie Impressions;
een collectie met veel keus en
kwaliteit, speciaal voor u
geselecteerd en vervaardigd.
WELKOM

Het Bloemenmagazijn
Botermarkt 5-7
5404 NV UDEN

Tel.: 0413-267988
Fax: 0413-257584

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Insulindelaan 124
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Webite: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

**Slagerij
Frans Knobbout**

Drossaard 12
5403 ET UDEN
tel: 0413-267354

*Wij bieden u met zekerheid het
beste rundvlees uit Nederland*

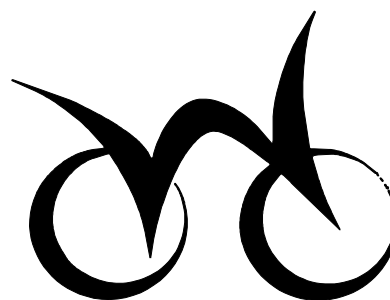
COCK ULAND de fietsenwinkel

**Drossaard 47
5403 ES Uden
Tel. 0413-267088**

**Duifhuizerweg 8 Tel. 0413 363785
5406 TB Uden Fax 0413 342047**

*Voor al uw agrarisch
loonwerk*

**wim de wilt
tweewielers**

**Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN**

**Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com**

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel.: 0413 - 262780

de Bruin

verzekeringen

**Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen**

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel
tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

**Super
deBoer
Supermarkt
De Laak**

'DE BESTE SUPERMARKT VAN BRABANT'

**Drossaard 14-18
5403 ET UDEN
Telefoon: 0413-267837**

Paalman B.V.

Specialist op het gebied van:

- * Telecom**
- * Datanetwerken**
- * Beveiliging**
- * Elektrotechniek**

**Nistelrodeseweg 7B
5406 PT UDEN**

Tel.: 0432-260741

E-mail: paalman@paalman-bv.nl

Website: www.paalman-bv.nl

Hans van den Heuvel Machinale Timmerwerken

***Voor al uw binnen- en
buitendeuren***

**Leurke 2A
5427 EE BOEKEL
Tel.: 0492-323861
Fax: 0492-324013
Website: www.heuveldeur.nl**

JAN PEERENBOOM

**Aannemingsbedrijf
Jan Peerenboom B.V.
Volkelseweg 6
5405 NA Uden
tel: (0413) 26 37 40**